

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**ECCLESIASTICAE || DISCIPLINÆ || LIBRI SEX: || DE
CANONICA ET MO- || nastica Disciplina collapsa
restau- || randa, pristinoque nitori || restituenda. ||**

Schulting, Cornelius

Coloniae Agrippinae, 1599

VD16 ZV 14233

De Disciplina Ecclesiastica Liber Quintvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63372)

DE DISCIPLINA ECCLESIASTICA

LIBER QUINTVS.

CAPVT I.

De Disciplina Canonica ex iure Canonico deprompta, continens specialia & pratermissa. Libri 2. cap. 10. 11. 12. 13. 14. in quo ordine obseruato trium partium Decreti canones Disciplina collecti fuerunt.

IN Disciplina nec nimia esse debet seueritas nec nimia remissio. ca. 24. q. 1. c. 5. ibi glossa causam notat, quia vtrunque vitiosum est. l. respiciendum. ff. de poenis, & marginalis glossa noua notat de hoc 45. dist. c. Disciplina. & cap. omnis. & c. sicut nanque. c. 23. q. 5. c. 45. relegentes. vers. Ad hoc siquidem Dei nutu contra vos talia praesumpserunt, vt talia vobis corrigentibus, ab eodem scelere alios possitis, Deo propitiante mutare. c. 11. q. 3. c. 80. ex Augustino in epist. 86. ad Casulanum & de verbis Apostoli serm. 18. Quisquis metu cuiuslibet potestatis veritatem occultat, iram Dei super se prouocat, quia magis timet hominem quam Deum, idem dicendum si disciplinam & iustitiam non administrat: habet eandem sententiam Burchardus lib. 16. c. 12. & Deus dedit, Parre 1. consentit huic sententiae D. Bernardus epistola

De libello penitentiali & canonibus penitentialibus to. 2. Ana f. 476. 477 Baranijus

stola 256. ad Eugenium. Non est fortis vir, cui non
 crescit animus in ipsa rerum difficultate. Lanci-
 lottus lib. 1. Institutionum Iuris Canonici titu. de
 Vita & honestate Prælatorum fol. 21. §. Ab impro-
 borum commercijs clericus abstinebit. Malorum
 enim consortia bonos corrumpunt. Habebit igitur
 secum honesti testimonij clericos, qui possint
 irreprehensibiles inueniri, & si quando illos, siue
 etiam laicos inter se diffidere contigerit, ad pacem
 magis eos, quam ad iudicium compellat, inque
 in illis corrigendis plus agat beneuolentia quam
 seueritas, plus charitas quam potestas, neque do-
 minari magis, quam consulere subditis cupiat.
 similis locus est Ciceronis in epistola ad Dol-
 bellam; egisti vt summa seueritas cum summa hu-
 manitate coniuncta vidisse videatur. in eodem
 tit. Lancilottus §. seq. Cum lenitate seueritas mil-
 cenda est. Nam multum demitur misericordia, si
 seueritate omnino sit destituta: ideoque Rectori-
 bus inesse debet iuste consulens misericordia &
 pie sauiens Disciplina, vt nec in rigore discipli-
 nae benignitatem mansuetudinis, nec rursus in
 mansuetudine distractionem deserant disciplina,
 quodque seuerius castigare necesse est, non saui-
 entis plectant animo, sed medentis. §. 4. ibidem.
 Præterea cauendum est ne agentes peruersè con-
 niuendo tollerent, Culpam enim facientis habet,
 qui quod potest, negligit emendare & error, cui
 non resistitur, approbatur. Nicolaus Vigelius in
 Methodo Iuris Pontificij lib. 4. tit. vlt. seu c. 24. de
 Visitationibus. Monachos delinquentes per loci
 Abbatem corrigi faciat, eisque poenitentiam in-
 iungat.

iungat. ca. ea quæ 8. in principio versic. ita tamen quod monachos tit. de statu Monachorum. Monachos contumaces ac rebelles regulari censura percellere debet absque personarum respectu d. c. 8. §. ipsi etiam visitatores ibid. In Methodo Iuris Canonici Nicolai Vigelij cap. 8. libr. 3. q. 8. regula 3. de corrigendo populo cauetur. c. irrefragabilis 13. in principio. De officio ordinarij. dist. 86. c. 1. c. odio. c. facientis. 23. qu. 4. c. duo ista. Quarta regula. Si in corripiendo modum excefferit, à Domino non à subditis veniam petere debet. dist. 86. c. quando. Regula 5. Crimen non probatum non redarguet nominatim, sed in genere. c. si sacerdos 2. de officio ordinarij. Sexta Regula. Episcopi de criminibus inquirere & ea punire possunt, & si opus erit brachium seculare implorabunt. ca. 1. tit. de officio Ordinarij. 7. Regula. Ne in puniendis delictis ad quæstum magis, quam ad leges respiciant, cauetur. ca. irrefragabili. 13. §. fin. tit. eodem. Regula decima. De clericis coercendis cauetur Clementina 1. de officio Ordinarij. 8. qu. 1. ca. quid autem. Regula 18. Episcopus non debet molestare monasteria nisi causa correctionis. c. 1. de Statu monachorum. Regula 60. Non seueritate, sed blandimentis subditos corrigat. dist. 45. ca. licet, c. qui syncera. c. de Iudæis c. licet, cum beatus in principio. Regula 63. Ne aliquem crudeliter fustigari faciat. ca. præterea 2. de clerico percussore.

C. 21. qu. 5. ca. 1. ex Agathensi Concilio c. 8. & in Capitularibus lib. 6. ca. 143. Placuit vt Clericus si officio suo relicto propter distractionem ad secularem

cularem

cularem iudicem confugerit, & is, ad quem recurrit, solatium ei defensionis impenderit, cum eodem de Ecclesiæ communionem pellatur. in cap. 2. seq. ex concilio Antiocheno cap. 12. præcipitur ne præbyter vel Diaconus ab Episcopo depositus Imperatorem adeat. & cap. 3. seq. ex Concilio Carthag. quinto, ca ne defendatur ab aliquo, qui Episcoporum iudicio damnatur. & c. 4. communionem priuetur, qui Ecclesiasticæ Disciplinæ regulam fugientem defensare præsumit. c. 1. p. 3. c. 1. Scelus Simonæ vos iam dudum non acriter correxisse vehementer admiramur. Iustè enim uterque tam dans quam accipiens corripiendus est. Lancilottus lib. 1. Instit. tit. de officio Archidiaconi. Archidiaconus quæ emendanda & corrigenda viderit, ea debet corrigere & emendare: si fuerint ardua, quæ per eum commodè non possint terminari, ad suum Episcopum deferet: sed & tertio quoque anno, si Episcopus non poterit, uniuersam parochiam circuire debet & cuncta, quæ ordinatione vel emendatione indigere viderit, secundum canonicas sanctiones corriget, & si Episcopi auctoritas accesserit, etiam sententiam excommunicationis feret. Ardua autem dicuntur generaliter omnia quæ non possunt expediri per Episcopum sine Capitulo. Si necessitas exigat, visitabit etiam frequentius, quam singulis triennijs. Idem Lancilottus libro primo Institutionum titulo de Officio Archipræsbyteri.

Archipræsbyteri nihil contra sui præsulis decretum ordinare debent, sed quæ corrigenda viderint Episcopo renunciare. cap. fin. eodem nisi
sint

sint minora, quæ & ipsi Archipræsbyteri determinare possunt, cum habeant ordinariam Iurisdictionem c. cum ab Ecclesia. De officio Ordinarij, & cap. ex literis. De cõsanguinitate & affinitate. Lancilottus lib. i. Instit. tit. de sacerdotibus in inferiori gradu constitutis §. præsbyterum. Non habeantur pro sacerdotibus, qui nullius Episcopi Disciplina & prouidentia gubernantur: imò etiam eremitæ Episcopo subsunt in suo territorio: dicuntur autem tales Acephali & tanquam excõmunicati sunt ab Ecclesia excludendi. Libro i. Institutionum Lancilotti tit. De his qui promoueri non possunt. §. sed &. Qui puerum intuitu Disciplinae ita percussit, vt ex percussione exspirauerit, & ita fines Disciplinae excesserit homicida est, & ab altari arcetur. Præceptoris enim sæuitia culpa assignatur. Lancilottus lib. i. tit. vlt. §. vt autem inuolabiliter Disciplina monastica custodiatur, de congregatione monachorum Abbas eligendus est, quem ordo vitæ & meritum magis poposcerit ordinari, vt vni tantum præsit monasterio. qui cautus sit in regimine humilis & discretus. & seq. §. & propterea cum in magistrum assumi non debeat qui formam non assumpsit discipuli, nec sit præficiendus, qui subesse non nouit. & seq. §. Visitatores in Capitulo creandi sunt secundum formam generalis Cõcilij, qui Visitationis officium exequantur, & omnia quæ in Viennensi Concilio sunt constituta, fideliter obseruari faciant, & de statu monasteriorum & obseruatijs regularibus diligenter inquirant, & tam in spiritualibus quàm in temporalibus corrigant & reformat, quæ viderint

derint

derint corrigenda, & omnia iuxta Honorianæ
Constitutionis tenorem prosequuntur, quæ exstat
in c. fin. de statu Monachorum.

Ecclesia vacante Capitulo debetur ius Prælati
defuncti excepto iure correctionis c. ii. vers. exce-
pto quod de correctione tit. de maiestate & obe-
dientia.

Lancilottus
li. 3. fol. 210.
tit. de appet.
§. et ideo nec
regulares a
disciplina
prælati sui ap-
pellabunt, a
lias incurrēt
notam trans-
gressionis in-
obedientia
alia foret ra-
tio, si modus
excederetur
in ijs corrigē-
dis, & in 4.
Trid. concil.
sess. 13. in cau-
sis Visitatio-
nis & corr.
tionis ab E-
piscopo seu e-
ius Vicario
generali an-
te definitiuā
sententiā nō
appellatur.

Clerici peccata populi redarguere tenentur.
23. q. 4. c. ipsa pietas. §. molestus est vsque ad finem
c. quid faciet. c. si is qui. q. 5. c. non putes. c. non est
c. qui vitijs. 24. q. 3. c. tam sacerdotes.

Modus redarguendi peccata præscribitur. c. de
sacerdos. 2. de officio Ordinarij. Clericus delin-
ditorum suorum vita rationem reddere tenetur,
nisi culpa vacet suumq; fecerit officium dist. 47.
c. penult. & vlt. Apostol. canone 38. Sex regulas de
corrigendis peccatis Nicolaus Vigelius lib. 4. c.
6. Methodi Iuris Pontificij colligit ex canonibus
1. regula. Peccata sunt corrigenda ac punienda ab
ordinario loci priuata: sed huius regulæ prima
exceptio est, nisi salua pace Ecclesiæ non possint
peccata corrigi. altera regula est, nisi peccantes
non sint nostræ Iurisdictionis 23. q. 4. cum in lege
S. his itaque. §. finali. c. si quis potestatem in princ.
tertia est exceptio, nisi in ipsum ordinarium, cui
ius puniendi competit, peccatum sit, non in Deo
vel proximum. d. qu. 4. ca. quid facit. §. fin. c. quod
Christus. c. inter querelas. c. si is qui versic. ea nā
que. c. ea vindicta. item 23. q. 5. c. de occidendis in
princip. vers. vt non pro se. item 24. qu. 3. ca. Deus.
quarta exceptio, nisi peccatum fuerit dimissum.
23. qu. 4. ca. si is qui. §. fin. cum seq. quinta exceptio
est,

est, nisi peccatum non sit probatum d. q. 4. cum in lege, §. his itaque. c. Guilifarius. §. finali. ca. si quis potestatem. item c. si sacerdos. 2. de Officio Ordinarij. sexta exceptio est. Nisi accusator desit. d. qu. 4. ca. si quis potestatem §. finali. ca. non potest. in princip. octava exceptio est, nisi per ignorantiam peccauerit vel infirmitatem. 15. qu. c. i. §. porro infirmitas vsque ad §. finalem. c. merito. §. finali. nona exceptio est, nisi peccans sit corrigibilis ac penitens. 23. qu. 4. ca. non potest. §. præcepta. decima exceptio est, nisi metus causa peccauerit d. c. merito. Nicolaus Vigelius in Methodo iuris Pontificij lib. 1. c. 6. ratio iudiciorum publicorum est criminum emendatio. 21. q. 2. c. placuit. §. finali. 23. q. 4. c. est iniusta. §. finali. in l. si poena. 20. versic. quia poena. ff. de poenis. l. si à reo. 71. §. id quod vulgò. versic. nam poenas. ff. de fideiussoribus. l. si ita vulneratus 51. §. quod si quis absurdè. versic. neque enim. ff. ad l. Aquiliam. Huius loci regula est quod nisi subsit culpa nemo est puniendus. l. sine culpa 23. De regulis Iuris in 6. septendecim exceptiones notat ibi Vigelius ab hac regula i. nisi sine dolo factum sit, & non iniuriæ gratia. 2. nisi furiosus commiserit. 3. nisi per infirmitatem vel ignorantiam commiserit. 4. nisi per tacitatem commiserit. 5. nisi per ebrietatem commiserit. 6. nisi coactus commiserit. 7. nisi iussu eius cui parere necesse fuit, commiserit. 8. nisi minor aetate commiserit. 9. nisi animal brutum commiserit. 10. nisi crimen propositum non fuerit perfectum, nec ad actum peruenerit, cogitationis. n. poenam nemo patitur quoad hominem, sed quoad Deum puni-

*Lancilottus
lib. 3. fo. 205.
Qui in multis
offendit penè
multi publici
subdatur.*

tur. 11. nisi reus sit mortuus. 12. nisi accusator sit mortuus, vel ex alia causa impediatur accusacionem prosequi. 13. nisi accusator destiterit. 14. nisi eadem quoque accusatio antea in iudicium fuerit deducta, vel eiusdem criminis nomine actum. 15. nisi criminis abolitio interuenerit. 16. nisi Episcopus commiserit. 17. nisi crimen commissum sit vulgare & vsitatum: de his exceptionibus canones & leges vide in prædicta Methodo.

Lancilottus libr. 4. tit. 1. Accusatio instituitur ad depositionem: sed Denunciatio facienda est ad correctionem.

Non debet vltra progredi pœna, quam læstendat delictum ad distinct. 1. in glossa ad verba. Ius generale. Quomodo debeant Prælati punire. Distinct. 45. ca. cum beatus. & tota distinctio. Vulneribus aliquando tantum fomenta adhibenda, aliquando aciora remedia. Vbi non est lex: ubi perit grex. Disciplina Romanæ Ecclesiæ erit sequenda. Dist. 12. c. nō decet. Quomodo disciplina possit per laicos exerceri. dist. 17. c. 4. nec licet in glossa litera g. per seculares. Possunt laici coercere clericos etiam non depositos in casibus vt notatur distinct. 23. q. 5. principes, aliàs autem depositum non potest laicus punire, nisi incorrigibilis sit, vt extra de iudicijs: cum non ab homine nunquam enim clericus quantumuis sit criminosus tradendus est curiæ seculari, dummodo possit corrigi per Ecclesiasticam potestatem vt 8r. dist. dictum extra de iudicijs at si clerici nisi in crimine falsi literarum Apostolicarum vt extra de crimine falsi: ad falsariorum, item habes hic quod vbi-

vbicunque deficit Ecclesiastica potestas ibi re-
curritur ad brachiumulare. ii. q. i. petimus. 23.
q. 5. de Liguribus. Romanæ Ecclesiæ Disciplina se-
quenda: illi enim commissa est Disciplina. distin.
19. c. nulli 5. birca finem.

Eleganti periphrasi disciplina vocatur Censu-
ræ frenum. dist. 21. c. 6. v. denique in fine.

Vide de Disciplina Dei Confessionem Hiero-
nymi libr. 2. c. 3. artic. 9. Vetus dictum est Canoni-
starum, vbi multitudo peccat difficillima est cor-
rectio. In defectu Prælatorum magistratus secu-
laris potest punire delicta vt ex Decretis Grati-
ani ante ostensum fuit, & habetur c. 90. in *Gegenbe-
richt der Ministerischer Inquisition* fol. 265. De pœ-
nis Eccl. lege in *Methodo Iuris Can. Vigelij.* fo. 75.
76. & deinceps vsq; ad fo. 110. & c. 1. de Iudicijs pu-
blicis lib. 1. Hæretici damnati & depositi à Roma-
no Pont. recognoscunt Ro. Pontificis auctoritatē
petentes ab eo restitui. *Baron to.* 4. *Annal.* fol. 175.
Lege *Hopperum* lib. 3. *Elementorum Iuris* tit. 23.
folio 411. De Disciplina Ecclesiastica. tit. 24. De
forma Disciplina Ecclesiasticæ. tit. 25. De materia
Disciplina Ecclesiasticæ. Non debet vltra proce-
dere pœna, quam reperiatur delictum ad dist. 1.
in glossa ad verba lus generale. De Disciplina
Prælati dist. 45. cum beatus. Vbi non est lex nec ca-
non, nec Disciplina ibi perit grex. Vulneribus a-
liquando tantum fomenta adhibenda aliquando
acriora remedia. Disciplina Ro. Eccl. sequenda.
Dist. 12. c. nō decet. Canones & capita Tridentini
Concilij, in quibus de Disciplina in genere & in
specie agitur, iam sequuntur. In primis Sess. 6. cap.

3.4.5. Sessio 13. cap. 1. Sessio 14. cap. 7. & 8. Sessio
 one 14. in Procemio Reformationum, & cap. 4. &
 5. Sessio 21. cap. 6. & 8. Sessio 22. cap. 1. Sessio
 22. cap. 8. Sessio 23. cap. 18. & Sessio 24. ca. 8. &
 in Decreto de Reformatione caput primum sin-
 gulariter nota & cap. 2. 3. 8. 9. 1. 6. nota & 11. 12. 17. 18.
 nota Sessio eadem capite 1. De Regularibus &
 Monialibus cap. 5. 8. 11. 14. 20. 21. Sessio 25. cap. 1.
 in fine & capite 2. & capite 3. 6. 14. 18. 20. nota. Ca-
 pitulorum generalium auctoritas in conseruan-
 da generali Disciplina Concilium Tridentinum
 Sessio 25. cap. 1. de Regularibus & Monialibus
 Summatim in toto isto Concilio sunt centum &
 triginta duo capita ad Disciplinam maxime spe-
 ctantia. De Disciplina Ecclesiastica in genere re-
 stituenda Concilium Tridentinum sessio 25. ca.
 20. De Disciplina Monastica restituenda, sessio
 25. cap. 21.

CAPVT II.

*De origine, antiquitate, ordine & progressu
 Visitationis.*

VT per iugulum aduersariorum erumpat ve-
 ritas proponam de Origine Visitationis ip-
 susmet Lutheri testimonium. Lutherus scripsit
 libellum hoc titulo. Instructio Visitatorum ad
 Pastores Ducatus Saxonie. In 9. parte operum fo-
 251. sic habet. Quam pia & salubris res sit Pastores
 & Christianam communitatem per doctos & in-
 telligentes viros visitare, satis abunde nouum &
 vetus

vetus testamentum declarant: sic enim legimus, quod S. Paulus Act. 9. circuibat Iudæam & Paulus vna cum Barnaba. Act. 15. c. de nouo transferunt omnia loca, in quibus erant concionati. Et in omnibus epistolis declarat se curam gerere omnium parochiarum & totius plebis scribit ad eas epistolas. ipse circuit, mittit quoque discipulos suos: quemadmodum & Act. 8. c. cum Apostoli audissent Samariam recepisse verbum, mittebant eum Petrum & Ioannem. Legimus quoque in testamento veteri, quomodo Samuel modò in Rama, modò Nobæ, modò in Galgall, & sic deinceps nõ animo exspatiandi, sed ex iniuncto officio & exigente; populi spirituali necessitate circuiuerit: sicuti Helias quoque & Helisæus factitarunt, sicuti in libris Regum inuenitur, & Christus ipse diligentissime circuiuit castella & vrbes, visitans nobiles & ignobiles quærens salutem credentium. Hoc munus sancti Patres & Episcopi olim fidelissime administrarunt, vt ex canonibus Ecclesiasticis apparet satis. Nam ex hoc officio originaliter prodierunt Episcopi & Archiepiscopi prout unicuique vel latus & amplus aut angustus ad visitandum locus erat assignatus: nam propriè Episcopi nomen designat inspectorem vel visitatorem, & Archiepiscopus est inspector & visitator supremus. hæc scripsit Lutherus Anno Domini 1528. Concilium autem Tridentinum prius fuit conclusum Anno Domini 1566. Deuteronomij c. 17. summus sacerdos inquirere dicitur diligenter. Paulus ipse in nouo testamento inquisitione vsus fuisse legitur, quantum per tempora illi licuit, & si eo tem-

pore à partibus Pauli Cæsares & principes seculares stetit, reuera inquisitionem in effectum deduxissent, sicuti postea temporibus Christianorum Imperatorum factum est in punitione hereticorum, vt ex epistola ad Galatas cap. 5. intelligere licet. Vtinam ait, abscindantur qui vos conturbant. Quicumque autem conturbat vos portabit iudicium, quicumque ille est, imò etiam quosdam ex talibus puniuit, vt Alexandrum & Hymenæum, quos tradidit Sathanæ, vt discerent non blasphemare: quinimò eodem loco affirmat, quod Timotheum Ephesi reliquerit, vt denunciaret quibusdam ne aliter docerent: sic etiam 1. Cor. 5. quendam nouerçæ violatorem tradidit sathanæ, vt spiritus saluus foret in die Domini. In eadem epist. 1. Cor. 4. cap. comminatur inquisitionem expressis verbis ijs, qui per arrogantiam veritati contradicunt quidam inflati sunt tanquam non sim venturus ad vos.

Veniam autem ad vos citò, vt cognoscam si Deus voluerit, non sermonem eorum qui inflati sunt, sed virtutem, quia regnum Dei non in sermone, sed virtute est positum. Quid maullis: nam ne ad vos in virga in charitate & in spiritu mansuetudinis. Hic diligenter notetur discrimen Visitationis & Inquisitionis: nam per illa verba quid vultis in virga ad vos veniam intelligit Inquisitionem, quia eam semper sequitur poena Iudicialis, sed per illa verba an in spiritu mansuetudinis aut charitatis intelligitur Visitatio, quæ magis eò dirigitur, vt vitia, quæ per negligentiam Pastorum sunt commissa in charitate & spi-
ritu

ritu lenitatis emendentur. de his loquitur in altera epistola. Timeo, ne fortè cum venero, non quales volo, inueniam vos, & ego à vobis inueniar, qualem non vultis. His verbis comminatur illis Inquisitionem: quare autem tam seuerè cum ijs agere velit, causam adiungit nempe propter falsam doctrinam, odia, contentiones, arrogantiam & similia, de quibus peccatis non egerant poenitentiam sicuti in sequenti capite 2. Corinth. 13. scribit: Prædixi vobis & adhuc prædico vobis tanquam præsens antea, nunc autem absens ijs, qui prius peccauerunt: vbi reuersus fuero, ego ijs non parcam: in fine huius capituli rursus meminit huius visitationis. Hæc scribo, ne cum præsens fuero, durius agam secundum potestatem, quam dedit mihi Dominus in ædificationem & non in destructionem: ex his intelligitur quod Visitationem & Inquisitionem etiam Apostoli docuerint, & præsertim contra hæreticos adhibuerint Inquisitiones & Visitationis remedium.

Porro de Visitatione Episcoporum S. Antoninus parte tertia. Summæ iuris Canonici & Theologiae titulo vigesimo capitulo quinto. per § §. quinque. primo in genere de Visitatione, deinde §. primo quod ea fieri debeat ex affectu charitatis, & pro vtilitate non sua, sed subditorum. §. Episcopi omnes ad Synodum venire debent. §. tertio, quod misceri debet misericordia cum seueritate. §. quarto, quod debita forma in Visitatione sit obseruanda, quam ipse hoc §. declarat. §. quinto.

Zz 4

Vigin-

*Legatur Cōc.
Rhotomag.
quomodo in
circuitione
Episcopi om-
nes ad Syno-
dum venire
debeant. Isidor. M.S.
in Decretis.
li. seu par. 9.*

Vigintiquinque dubia circa Visitationem ponit & soluit mox eadem Parte 3. titulo 20. capitul. 6. tradit latè per 7. §§. Quomodo & quo ordine in Visitatione fiet Inquisitio. adde his quæ habet B. Antoninus de Poenis parte 3. titulo 29. capit. 1. per §§. 8. & cap. 2. per §. vnum & parte 3. titulo 24. de Excommunicatione maiori, & deinde de singulis excommunicationibus quæ habentur in corpore Iuris & extrauagantibus, idque ordine per capita 72. de causa materiali excommunicationis ca. 73. de causa formali, cap. 74. de causa efficiente, cap. 75. de causa finali, cap. 76. de absolutione ab excommunicatione maiori, à quo fieri debeat, cap. 77. deinde idem parte 3. titulo 25. De excommunicatione minori quomodo contrahatur per capita 1. 2. 3. De interdicto titulo 26. parte 3. titulo 27. De suspensione per capita sex. Hæc omnia ex S. Antonino breuiter annotata. sed ab ipso prolixissimè pertractata propriè ad nostrum argumentum de Disciplina Ecclesiastica pertinent. Nicolaus quoque Vigelius in Methodo Iuris Pontificij lib. 4. titulo vltimo de Visitationis argumento legit: ad hos breuitatis studio beneuolum Lectorem remitto.

CAPVT III.

Quibus temporibus primò caperit corrumpi Disciplina Ecclesiastica.

*Initio fiebat
publica mo-
rum inquisi-*

Politica Disciplina à Christo & ab Apostolis cōstituta, diu in substant. a integra cū in grecis tum

sum in latinis Ecclesijs permansit, sed tandē partim vecordia, partim superbia præfulum Ecclesiasticorum paulatim cœpit corrumpi ac immutari. Corruptio ista cœpit, si non antea, saltem à temporib. Irenæi, Tertulliani, Cypriani Basilij Magni vt libr. 1. cap. 8. ex recitatis eorum querelis satis intelleximus, aucta est postea magis magisque paulatim vt satis patet ex lib. 3. c. 2. vbi instituta fuit historica narratio temporum ex Concilijs Reformationum Ecclesiasticis, donec politia disciplinæ penè & magna ex parte euerfa Ecclesiam Catholicam vulnere & plaga affecit insanabili, manserunt tantum semper primæ politia disciplinæ expressa vestigia. In græca etiam Ecclesia quâlibet deficiente licet obseruare multa, quæ ad ordinem Apostolorum referri possunt: fuit autem magna ex parte vel corrupta vel confusa cum civili politia disciplina vel in eam translata. apparet adhuc hodie ea confusio, dum decretum sanctissimum Eutychiani Pontificis de corrigendis vitijs per testes iuratos, quod habet in Reformationibus suis Reuer. quondam Episcopus Vercellensis, turpiter violatum est, & ad laicos scabinos ac iudices emungendarum multarum causa per auaritiam translatum Ecclesiasticis ablatum est, vt in terra Iuliacensi omnibus notissimum esse potest vt & alibi. Nicephorus 1. 4. ca. 1. Qui verò à Apostolis successere, aliquanto eis inferiores virtutem eorum non sunt assequuti: prope tantum vitæ splendore ad eos accessere, non ita simplicem, vt magistri eorum, orationē consecretantes Clemens Alexandrinus 1. 1. Stromatum

tio de omnibus Christia-
nis tom. 2.
Annal. Baronij, fol.
341.
Disciplina
initio integra defensa
à sanctis patribus contra varios calumniatores tom. 2.
Annalium Baronij fol.
71. 70. 69.
in sua Apologia Iustinus to 2.
Annalium fol. 127. 220. 227.
228.

Cum ait primos Apostolorum successores, doctrinam Disciplinam ab Apostolis tanquam filios à Patribus accepisse, sed adiungit per paucos filios patrib. esse similes; Sic Egesippus apud Nicephorum libr. 3. cap. 16. Ecclesiam viuis Apostolis ad Traiani tempora virginem puram permanisse illis mortuis corruptam fuisse scribit. Socrates libro 7. cap. 11. historię Ecclesiasticę sub Cælestino Pontifice episcopatum Romanum quasi extra sacerdotij fines egressum ad secularem principatum iam ante delapsum fuisse nimirum sub Honorio & Theodosio iuniore annis quadringentis & amplius post Christum. Basilius Magnus in Spiritu S. ca. ultimo toto, quem etiam libr. 1. cap. 3. induximus miserabilem statum Ecclesię graphicè depręgit ac deplorat multis verbis, quem locum inspiciat Lector, & quanta facta fuerit eo tempore rerum mutatio facillè intelliget. Hieronymus etiam ait in vita Malchi monachi Ecclesię suo tempore & postquam ad Christianos Principes vt Constantinum, Theodosium & alios uenit est, potentia quidem & diuitijs maiorem, sed uirtutibus minorem factam fuisse, unde uocat illa tempora ob corruptam disciplinam feces, Subsequentibus temporibus creuisse morbum quid dubitabit? An nõ ex istis testimonijs Ecclesiam post Apostolorum mortem indies factam esse corruptiorem atque impuriorem perspicimus? Sed notet ac obseruet diligens Lector hæc Patrum testimonia, quę de inclinatione Disciplinę & morum loquuntur, perperam & peruersè ad doctrinę & fidei decrēmētum ab historicis Magdeburgensibus

gensibus & Vithakero l. 7. contra Duræum tra-
hi. Temporibus Constantini Magni cum opibus
cresceret Ecclesia fertur in aere vox fuisse audita
angelica credo, venenum in Ecclesiam effusum.
etenim ante tempora Constantini Magni sub per-
sequutionibus sæuientibus maximè florebat Di-
ciplina, quæ postea crescentibus opibus plurimum
fuit imminuta. De posterioribus sequentibus tem-
poribus vsque ad fecem nostri seculi illud: osten-
dere prolixè superuacaneum est, partim quod
per se sit manifestum, partim quod ex lib. 2. c. 2. 5.
satis repeti & intelligi possit. Quod autem pri-
mis temporibus & non posteriorib. maximè vi-
guerit Disciplina inde liquido colligitur, quod
ob florentem Disciplinam parcius primis tem-
poribus vsurpabantur Indulgentiæ, quæ vetustis
Patribus cognitæ fuerunt vt ex Augustini episto-
la 180. & Cypriano lib. 3. epistolarum epistola 15.
16. 18. hæc Cunerus Petri Episcopus Leouuardien-
sis in tractatu de Indulgentijs probati.

CAPVT IV.

*De genere Disciplina & causa nempe Iurisdictione
Ecclesiastica cohibitiua.*

Cohibitiua Iurisdictione ministri Ecclesiæ
possunt visitare, mores hominum inquire-
re, punire fontes & peccatores, legatos mittere,
contumaces rebellesque arcessere & illorum au-
daciam compescere, ad Synodum generalem,
vel prouincialem eos vocare, quorum adesse
Concilio interest, determinata in Concilio con-
firma

*Duplex est
legis necessi-
tas Directi-
ua & coacti-
ua; Gabriel
Palaeotius
de Consulta-
tionibus Con-
sistorij fol.
41.*

firmare, excommunicare, excommunicatos cum
 vt decet resipiscunt, Ecclesie reconciliare inter-
 dicere, suspendere, casus referuare, referuatos ca-
 sus relaxare, remittere ac retinere peccata, confir-
 mare, sacris ordinibus initiare, sacramenta om-
 nia distribuere, dare indulgentias, poenas, quæ
 pro peccatis confessis iniunguntur, commutare
 aut mitigare, hæreticos & eorum scripta condē-
 nare, scripta etiam cuiuscunque fuerint, prius di-
 ligenter examinare & fideli calculo iudicare, ni-
 sanam an pestilentem contineant doctrinam, an-
 tequam edantur, qui sint verè articuli fidei ex-
 ponere, quæ sint Canonica scripturæ testari, do-
 bria circa fidem & religionem orientia solvere,
 decreta, leges, ceremonias & ritus ordinare, con-
 stituere Episcopos & alios ministros Ecclesie,
 eos quoque deponere & degradare, facere irre-
 gulares atque ad sacros ordines inhabiles, illegi-
 timare personas ad matrimonia, beneficia Eccle-
 siastica distribuere, temporalia bona possidere,
 habere ciuile regimen, exigere decimas & anna-
 tas in catalogo cœlitum, eos qui dissoluti sunt,
 scribere, qui que perpetua beatitudine cum Chri-
 sto fruuntur, & ordinare vt certis temporibus eo-
 rum memoria sit venerabilis in Christianis & fi-
 delibus populis. hæc, inquam, alia per multa legi-
 timè possunt effici ab ijs, penes quos est hæc po-
 testas Iurisdictionis, de quibus nimirum
 singulis singuli omnino essent
 scribendi libri.

*De origine potestatis Ecclesiastica cohibitiua quod
ex institutione Christi descendat.*

Christus ait tibi dabo clauas regni coelorum,
 clauas dicit pluraliter vt iuxta communem *Matthæi 16.*
 sententiam interpretum innuat clauem vtriusq;
 fori nimirum conscientia atque iudicij exterioris. Deinde, ait, si peccauerit in te frater tuus, *Matth. 18.*
 & corripe eum inter te & ipsum solum, si au-
 tem tenon audierit, dic Ecclesie, si Ecclesiam nõ
 audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. A-
 men dico vobis quæcunque ligaueritis super ter-
 ram, erunt ligata & in coelis, & quæcunque so-
 lueritis super terram, erunt soluta & in coelis
 proculdubio hæc sunt capienda de cohibitiua *Ioannis vi.*
 Iurisdictione. Mox dicentibus Apostolis Ecce duo *cap.*
 gladij hic respondit Christus. Satis est, Quare
 sponcione indicauit duas in Ecclesia potestates
 sufficere. Nam per duos gladios mystice signifi-
 cauit Bernardi testimonio in libro de considera-
 tione ad Eugenium, tum temporalem tum spiri-
 tualem Iurisdictionem & potestatem. Pauli lo-
 ca 2. Corint. 4. & 2. Corin. 13. 5. de Visitatione pro-
 lata huc pertinent. Talia permulta sunt in Pauli-
 nis epistolis & aliorum Apostolorum scripturis
 quæ Iurisdictionem esse cohibitiuam in Ecclesi-
 asticis Antistitibus adeo manifestè indicant, vt
 queat nemo ad ea vel hiscere nisi sit unima pro-
 fus obstinato. Hæc etiam veritas ex eo posset con-
 firmari, quod Oecumenica Concilia nunquam
 condemnassent, excommunicassent & à proprijs
 sedi.

sedibus hæreticos deposuissent ac merito puni-
uissent, nisi penes se cohibitiuam Iurisdictionem
esse intellexissent: sic Arrius à Concilio Nicce-
no, sic Macedonius à Constantinopolitano sic Ne-
storius ab Ephesino, alij denique ab alijs condem-
nati sunt. Totus postremò quintus liber Decreta-
lium, qui de poenis inscribitur, aduersariorum
errorem improbat & confutat.

CAPVT VI.

*Conclusiones pauca de vniuersa Iurisdictione
Ecclesiastica.*

Prima Conclusio. Sicuti duplex est forum, v-
uum conscientia, alterum causarum: ita pote-
stas Iurisdictionis est duplex. De potestate Iuri-
dictionis quoad causas & negotia in Decretis ha-
betur hoc modo. Aliud est terminum causas im-
ponere, aliud est scripturas sacras diligenter ex-
ponere, Hac potestate, vt emendet & corrigat a-
liquem, potest ipsum excommunicare & ab Ec-
clesia separare, de qua Matthæi 18. cap. & ad hanc
refertur Disciplina Ecclesiastica, de qua agimus.
Potestas hæc Iurisdictionis dicitur cohibitiua,
quia fertur etiam in inuitos, sed in altera nemò
absoluitur vel ligatur inuitus. Secunda Conclu-
sio. Separantur hæc potestates, quia simplices sa-
cerdotes quibus commissa est cura animarum, quæ
in foro conscientia est, habent sine altera, &
contra qui sunt iudices in foro causarum habent
potestatem illam sine sacerdotio vt Archidiaconi
& non possunt ligare vel absolueret 3. Conclusio.

fo. Vtraque hæc potestas distinguitur à potestate
Ordinis. atqui potestas ordinis, quatum ad essen-
tiam attinet, non distinguitur à sacerdotali cha-
racterè, qui est indelebiliter impressus in anima.
At potestas Iurisdictionis, haudquaquam est eius-
modi. ac sunt nimirum, qui sacerdotio initiati,
nullo omnino funguntur Iurisdictione, & contra
sunt qui Iurisdictionem habeant, nec tamen sunt
sacerdotes. Quarta conclusio. Etsi potestas ordi-
nis à potestate Iurisdictionis omnino separetur,
ea tantum ad id necessaria est, vt potestas ordinis
possit actum suum exercere. oportet sacramen-
talis poenitentiae dispensatorem habere quibus
imperet, non potest autem habere imperium in
quenquam sine Iurisdictione. præter voluntariã
& vltroneam subiectionem opus est vt quis pa-
rocho superioris auctoritate subijciatur 5. con-
clusio. Potestas Iurisdictionis in foro conscien-
tiae non æqualiter in omnibus inuenitur 6. con-
clusio. Potestas Ecclesiasticae Iurisdictionis in fo-
ro exterior non dicitur immediate sed mediate
clavis 7. conclusio. Potestas ordinis sacramenta-
lis indelebilis & immobilis est, potestas Iuridi-
ctionis externa mobilis & separabilis est sic alta-
re consecratum semel, non est reconsecrandum,
sic in schismatico & hæretico manet consecratio
& character. vnde si postea respiscat recipiatur-
que in gremio sanctae & Apostolicæ Ecclesiae, nõ
est talis reconsecrandus sicuti contra Donatistas
arguit, B. Augustinus. Potestas autem Iuridictio-
nis non manet in hæreticis. 7. q. 1. capit. Nouatia-
nus. Cyprianus ait, qui nec vnitatem spiritus nec
con-

conjunctionem pacis obseruat, & se ab Ecclesiæ
 vinculo atque à sacerdotum collegio & Episcopi
 separa, nec potestatem potest habere nec hono-
 rem, vnde sequitur hæreticos nostri temporis nõ
 habere potestatem exercendæ in vllos Discipli-
 næ Ecclesiasticæ. 8. Conclusio. Abbatissis & Prio-
 rissis committitur vt regant & corrigant subie-
 ctas mulieres in monasterijs, quoniam periculo-
 sum est, viros cū mulieribus in monasterijs ver-
 sari & eas familiariter regere. Committitur igitur
 mulieribus aliquis vsus clauium, sed nõ po-
 testas clauium 9. conclusio. Licet potestas Iuris-
 dictionis Ecclesiasticæ concedatur non sacerdo-
 tibus, non tamen puris laicis, neque religiosi-
 rona clericali carentibus etiam si monachalem
 habeant coronam vide ext. de iudicijs cap. de-
 cernimus tractat hanc quæstionem doctè Francis-
 scus de Victoriæ Melchioris Cani præceptor in
 Relectione prima, De potestate Ecclesiæ in quæ-
 stione sectionis 7. Vtrum Ecclesiastici sint exem-
 pli à potestate Civili & asserit contrariam sen-
 tentiam vel potius errorem Marsilij de Padua &
 Ioannis de Landuno damnatum esse in quadam
 extrauagante Ioannis 21. vt refert Cardinalis de
 Turrecremata li. 4. de Ecclesia vide & Albertum
 Pighium contra hunc errorem in libris de Hie-
 archia Ecclesiastica. Decima conclusio. Sicuti di-
 ditur potestas ordinis in 2. clauis, quippe in cla-
 uem scientiæ & potestatis sic etiam potestas Iu-
 risdictionis in duas clauis distribuitur, quia duo
 omnino sunt necessaria in omni operatione iudicij
 iudicis ferentis de aliquo sententiam, primum pote-

potestas cognoscendi & discernendi personæ illius idoneitatem, deinde potestas definiendi seu iudicandi & ferendi sententiam in causa componenda & perficienda, & hæc duo sunt, quibus in foro conscientię & in foro exterioris iudicij duę clauēs inter se aliquo modo distinguuntur. 8. Conclusio. Vt in potestate Ordinis non distinguuntur inter se duę clauēs iuxta essentiam, sed quatenus ad varios & subordinatos actus referuntur. Eodem modo in potestate Iurisdictionis sentiendū est de duabus clauibus, quod uempe iuxta essentiam non distinguantur, quia ad eundem plane spectat discernere ac plane intelligere, quid iustum quidve iniustum sit in causa quam dirimere habet, ad quem pertinet eiusmodi causam definire etiā, ideo ob duos subordinatos actus, qui sunt, discernere quid sit iustum & quid secus, deinde condemnare & absoluere, duę clauēs esse dicuntur & eisdem vocantur nominibus, quibus clauēs ordinis vocantur nempe clauis scientiæ & clauis potestatis.

CAPVT VII.

De Disciplina Lutheranorum.

A Pud Lutheranos neglectam plane esse Disciplinam docte, solide & prolixè ostendit D^s Petrus Canisius li. 1. de Corruptelis uerbi Dei ca. 4. à fol. 77. vsque ad fol. 95. eò breuitatis studio beneuolum Lectorem remittimus. tantum Smidolini Præpositi Tubingensis testimonium ascribo. is in 4. Concione in Christi uerba Lucæ 21. de terrenis Planetis. germanica eius uerba latinè sic sonant,

nant. Altera pars & turba Germanorum suum quidem locum verbo Dei. ut prædicetur, tribuit, nulla vero interim sentitur in illis morum emendatio sed horrenda Epicuræa & animalis seu ferina eorum vita cernitur in commestationibus, comotationibus, cupiditatibus, pompis, & diuini nominis prophanationib. siue blasphemijs. Qua in parte volunt æquè liberè ac impunè peccare, sicuti Papistæ in sua idololatria. Mandat seriò Deus in verbo suo, & à suis Christianis seriò requirit & Christianam Disciplinam. Hæc ipsa vero apud istos nouus Papatu nouusque monachatus vocatur & existimatur. sic enim ipsi quiunt Didicimus modo per solam fidem in Christu saluari qui sua morte pro omnibus peccatis nostris satisfecit; nos vero non possumus nostris ieiunijs, eleemosynis precationibus ac alijs bonis operibus satisfacere. Quamobrem sine & permitte, vt huiusmodi opera missa faciamus, cum per Christum alioquin saluari possimus, & solè gratia Dei Christi que meritis nitamur. Anque vt totus mundus agnoscat, eos non esse Papistas, nec bonis operibus quicquam fidere, illorum etiam operum nullum exercent penitus. Ieiunij locum cessationibus & pergræcationibus nocte dieque vacant. Vbi pauperibus benigne facere oportebat, eos deglubunt & excoriant Precationes vertunt in iuramenta blasphemias & diuini nominis execrationes, idque tam perditæ, vt Christus ne ab ipsis quidem Turcis hodie tantopere blasphemetur. Demum pro humilitate regnat passim apud ipsos superbia, fastus, elatio, luxuria vestitium

stium, quæ aut sumptuosissime aut etiam stultissime sunt elaborata. Atque hoc vniuersum vitæ genus ab illis Euangelicis dicitur esse institutum: laetum persuadet sibi homines miserissimi, secretam veramque in Deum fidem in animis suis retinere, & sibi Deum esse propitium, imò etiam se probiores Papistis iudicant. hanc Smidelini Confessionem de suis non grauatim admittimus, ob Smidelini in rebus Germanicis experientiam grauisssimamque apud suos auctoritatem non possumus non confirmare & approbare. Casparus Vlenbergius in *Causa decima sexta*, à folio 540. ad folium 61. id est ad finem eius *causæ*. docet eos Atheismum & Epicureismum introducere. soluit etiam omnem Disciplinam dogma illorum, quo docent bona opera non esse necessaria ad salutem. ex eo enim, seges omnium peccatorum oritur, de quo eorum Axiomate Nicolaus Amsdorfius librum scripsit, quod videlicet bona opera non modo non necessaria, sed etiam noxia fiat ad æternam salutem consequendam. & Lutherus *Postillæ Germanicæ. Parte 2.* Quibus bonis operibus ornati incedunt, per hanc viam ad cælum penetrare nequeunt, quin & hoc ex eadem officina prodijt eorum axioma. Nulum est tam graue peccatum, quod hominem damnare possit, sola est infidelitas, quæ omnes homines damnat hoc paradoxon, vt & prius ad tantam morum dissolutionem, quam modo in mundo videmus, non modo laxauit frenum hominibus, sed & calcaria prope addidit. Hinc originem habet Libertas illa carnales, quam

modo passim in mundo regnare videmus. Omnis morum honestas & Disciplina, omne virtutis excolendæ studium penitus interijt, & effrenis quædam licentia atque contumacia imò sentina omnium vitiorum quædam in locum Discipline successit. Atque hæc de corruptis hominum moribus communis apud Evangelicos querela est. Lutheri imprimis in Colloquijs Mensalibus. Eo res redijt, proh dolor, vt dicant homines ah, bona opera, non me saluabit iustitia mea, igitur auaritiæ studebo, fenerator: imò faciam quicquid libet aut delectationem mihi adfert. Item ibidem. fol. 77 à Sic corradendis opibus & opprimendis ac expilandis hominibus intenti sumus nostri, ita student auaritiæ, furantur, prædantur sub Euangelij nomine, vt me pudeat. Idem conqueritur alius quidam Lutheranus auctor triū breuissimarum Concionum, quæ Anno 1586. tribus diebus in publicis precib. in Dania habitæ & postea in lucem editæ sunt. Concione secunda. B. quarta Accusanda merito est nostra ingratitude, qui ad tam claram Euangelij lucem in his regnis accensam cæcutimus & Christiana libertate, ad omnis generis flagitia securè perpetranda securè abutimur. Hanc autem vitæ eorum & Discipline dissolutionem ex eorundem peruersa doctrina oriri (nam Disciplina index doctrinæ est ait Tertullianus) Memo Simonis in libello Germanico de Lutheranorum fide pag 324. locuples testis est. Hac dissoluta doctrina, inquit (nempe cum docent solam fidem sine operibus saluare) effrenem & rudem populum, maiores & minores

res, ciues & plebem reliquam ad tam dissolutam
& belluinam viuendi rationem induxerunt, ijs-
que frenum ira laxarunt, vt tam impiam & abo-
minabilem vitam inter Turcas & Tartaros in-
ueniri noui putem, qualem inter hos videre licet
& cetera. Demum concludit, Mea sententia est hanc
sectam optimo iure liberam loetam & dissolu-
tam sectam dici posse plura vide tota Causa de-
cimo sexta, de qua supra vide etiam Causa 5. pa-
g. 99. latinæ editionis in eandem sententiam.
Confessio B. Hieronymi tomo 1. cap. 12. artic. 3. de
Causis hæreseos & artic. 4. de moribus hæreti-
corum copiosissimè declarat, quam peruersa
fuit veterum hæreticorum Disciplina sicuti &
neotericorum eiusdem tituli 12. tomi 1. artic. 6.
declarat per mulieres etiam hæreticas corru-
ptam fuisse Ecclesiæ Disciplinam & Tomo 2. ca.
1. articulo 2. similitudine medicinæ finem & v-
sum legis ac Disciplinae eleganter illustrat, & to-
mo 2. titulo 2. articulo 8. Præcepta morum vete-
ris testamenti siue Decalogi Disciplinam, quam
hæretici tollunt, non esse abrogatam & tomi 2.
capite 8. artic. 3. contra hæreticos differitur qui
prætextu Christianæ libertatis omnem Discipli-
nam sustulerunt, & sequenti articulo quarto,
oppugnatur sola fides iustificans quæ Discipli-
nam omnem euertit vide eodem spectantes arti-
culos sequentes 5. 6. 7. 8. tomo 2. cap. 8. quin & to-
mo 3. cap. 9. artic. 11. vbi satisfactio disciplinalis
pœnitentiæ defenditur, Disciplina hæreticorum
oppugnatur cum omnes hæretici sint isti Disci-
plinæ vehementer infestis eodem refertur & ar-

titulo 12. sequens de publica veterum poeniten-
 tia, quæ index est rigida Disciplina primitivæ
 Ecclesiæ, quam hæretici respuunt & aspernan-
 tur. Donatistis veteres hæreticos fuisse Discipi-
 næ olores testis est B. Augustinus l. 2. c. 9. contra E-
 pistolam à Parmeniani Nicolaitas seu Gnosticos per-
 ueritæ fuisse Disciplina docet, Baronius tom. 1.
 Annalium fol. 647. 648. dixi ex Tertulliano lib. 1.
 ca. 8. Valentinianos laborasse defectu Christianæ
 Disciplina & ideo inter se fuisse diuitos similia
 adduxi ibidem ex aliquot locis Tertulliani de
 Præscriptionibus hæreticorum. Corruptam Dis-
 ciplinam Lutheranorum deplorat quoq; P. Eberus
 in præfatione in Commentaria Philippica
 per epistolam ad Corinthios, qui Eberus post Lu-
 therum & Melancthonem primas tenuit in Scho-
 la Vittenbergenfi, ut vel inde constat certius, quia
 les fructus novæ istæ arbores non quæ Doctores
 in Ecclesijs ferant. Tot, inquit, & tantis onera-
 tionibus & scandalis deformatur totus cœtus Evan-
 gelicorum, veni hil minus esse videatur, quam
 quod proficitur. Nam si ad doceres respicias, ve-
 deas quosdam vel ambitione, vel emulacione, vel
 curiositate doctrinam corrumpere, & falsam do-
 ctrinam audacter spargere, aut pertinaciter ten-
 ri aliquos non necessaria certamina serere & fe-
 vere implacabilibus odijs, aliquos religionem
 infligere, fingere ac refringere ad nu. & cupidi-
 tates vel dominorum vel cœtum, quorum gra-
 tiam plaris faciunt, quam gloriam Dei & veritatis
 propugnationem, aliquos verò uniuersum id,
 quod vera docendo extraxerunt, morum licen-
 tia

tia & vitæ turpitudine rursus destruere. Hi nau-
 ui conspecti in ordine proficientium doctrinam
 cœlestem, non possunt non contristare pios, &
 multos ab Euangelij studio reddere alieniores.
 Rursus si ad auditores oculos conuertas, vide-
 bis religionis & Christianæ libertatis foedissi-
 mum abusum, contemptum & neglectiōem San-
 cti ministerij, disputationum prophanitatem, di-
 reptiōem bonorum Ecclesiæ, ingratiūdinem
 erga fideles ministros verbi, Disciplinæ laxatiō-
 nem, effrenem contumaciam iuuentutis, & alio-
 rum vitiorum segetem indies vberriam Suc-
 crescentem, quæ mala intuens, non potest non ve-
 hementer animo percelli & interdum quassari
 fluctibus dubitationum, ambigens an hic cœtus
 possit esse Ecclesia, in quo tantum sit distractio-
 num, confusionum & enormium, vitiorum reci-
 tauit hoc testimonium Eberi D. Petrus Canisius
 in Præfatione ante Ioannem Baptistam. Quod
 autem tam Lutherani, quam Calviniani corru-
 ptam non modo disciplinam, sed & doctrinam
 habeant, copiosè, solidè & doctè demonstrat D.
 Thomas Stapletonius in quadam pulcherrima
 Declamatione edita & posita post libros Demon-
 strationis Methodicæ Principiorum fidei, quod
 videlicet Ecclesiæ Romanæ religio ab illis ho-
 die reformata non fuerit, qui se Ecclesiæ refor-
 matores vel Ecclesiam reformatam hodie vo-
 cant prolixior est Oratio, quam vt hic inferi
 possit vel debeat, constat enim quatuor inte-
 gris arclinionibus Doctrina sectariorum (ait
 Georgius à Valentia libro primo Analyseos fi-

dei Catholicæ cap. 3. facillimè mores peruertit, & ad omnem vitæ licentiam homines facit procliuēs. igitur doctrina Sectariorum nihil præter nomen habet commune cum vera Christi doctrina, etenim si non alio timore ac labore præterquam sola fide salutem suam quisque operari debet, si conscientia ratio ad obtinendam remissionem peccatorum reddenda Dei ministro non est, si ieiunijs nullis caro dominari & coerceri debet, si denique conuenienter reliquis sectariorum placitis ad libertatem carnis excogitatis vita instituitur, quid mirum erit, si eius alumni nullo certo disciplinæ freno cohibiti, sed habitis potius ad omnem carnis cupiditatem laxatis, desideria carnis in omni genere perficiant. Exierunt ex Ecclesia (vt de hæreticis D. Ioannes inquit) & transferunt ad istorum castra suo malo quandoque nonnulli. An hi vnquam meliores apud illos sunt facti, posteaquam ex Lutherana doctrinæ ratione viuere cœperunt? An reputatio in eorum vita dexteræ excelsi, alijs admirantibus (vt D. Petrus de recens Christianis dixit) notari potuit? Num illustribus & frequentibus caritatis, orationis, poenitentia, patientia, modestia, humilitatis omnisque continentia vitæ, quæ apud Sectarum prædicantes viderint, ad pietatis studium vehementius inflammati sunt? Quis nescit iacere hæc apud illos ferme omnia, præter suum illud verbum & nimis, solam fidem vel potius nullam? Sed ne ego eorum vitam, quibuscum parum ipse versor, curiosius fortè inquirere videar domesticum eorum testem vnum præ-

præter Smidelinum antea prolatum de fructu Euangelij sui profitentem audiamus. Bucerus igitur lib. 1. de Regno Christi. ca. 4. de huiusmodi Euangelicis hominibus loquens: Maxima, ait, eorum pars visa est, id tantum ex Euangelio Christi petijſſe, vt iugum qualiscunque diſciplinæ, poenitentia, religionis vniuerſæ quæ in Papatu reliqua fuit, abijcerent, proque carnis ſuæ arbitrio & libidine inſtituerent agerentque omnia. Tum non fuit eis ingratiſſe audire, iuſtificari nos fide in Chriſtum, non bonis operibus, quorum nullo ſtudio tenebantur. Nec pauci eorum qualemcunque Euangelij prædicationem eò tantum receperunt, vt in opes inuaderent Eccleſiaſticas. haftenus Bucerus. Item VVighandus in Admonitione de bonis & malis Germaniæ. Rapere, inquit, Eccleſiaſtica bona, ſcortari, inebriari, aliaque id genus peccata innumera, eò magis quotidie inualeſcunt, quia libertatem creſcendi habent: & vndenam potius creſcendi libertatem VVighande innumera, vt inquis, peccata nunc habent, quam ex relaxata apud vos diſciplina ſanctiſſima Chriſtiana religionis? Cuius proſectò rei & aliud illuſtre admodum teſtimonium idemque & publicum primariæ ciuitatis Lutheranae Dominicus. Sotus lib. 4. Sententiarum, diſt. 18. q. 1. art. 1. auctor in primis grauis, & ob ſummam doctrinæ & prudentiæ eſtimationem, inuictiſſimo Imperatori Carolo 5. in ipſa etiam Germaniâ à ſacris confeſſionibus ita ad verbum commemorat. Verecundia, inquit confitendi vehementiſſimè homines à moribus peruerſis arceret. Id quod me (inquit) teſte Germa-

ni publicè dum inter eos agebā, fatebantur. Quade re ex inclyta Norimberga ciuitate missa est ad Casarem legatio, per quam ciues illi petebant, vt Casar Imperatorio Iure, Confessionem auricularē denuò introduceret. Aiebant enim se vsu & more intellexisse Rempub. suam, postquam Confessio cessauerat, vitijs contra iustitiam & alias virtutes scaturire, quæ illis antea fuerant incognita. Risum autem (inquit Sotus) ea legatio mouit. Nam cū fateri omninò renuerent, per absolutionem sacerdotis culpas remitti, & diuino iure teneri homines ad confessionem, quomodo plebs induci posset Casarea lege sua occultalera secretò confiteri. Idem Gregorius de *Volutia* lib. 1. in *Analyfi* cap. 13. Christiana doctrina vel ea ratione maximè commendatur, quod cum disciplina contineat alioqui repugnantem propensio hominum cupiditatibus, tamen mirabiliter iisdem hominibus probata est. Atqui doctrinae sectariorum prurit carni & auribus, congruitque his planè, qui ex carne & sanguine & voluntate viri non ex Deo nati sunt, & vix tamen paucis rationibus hactenus persuaderi potuit. & in *libro Analyseos* cap. 4. *Proprietate* 5. *Sectariorum congregatio* est confusa quasi chaos quoddam, *Ecclesia* autem rectissimè ordinata. propter pulcherrimum eius ordinem varia sortitur vocabula *Regnum Matthei* 25. c. *ciuitas*. *Matt.* 5. *templum*. *1. Cor.* 3. *domus*. *Heb.* 3. *tabernaculum*. *Heb.* 8. *hortus*. *Canonic.* 4. *castrorum acies ordinata*. *Can.* 6. & id genus alia, quorum rationes ad Ecclesiam pulchrè atque crudité accommodat *Turrecremata* libr. 1. de Ecclesia

elesi cap. 31. & deinceps. Maximè autem optimus
 Ecclesiæ ordo designatur cum corpus dicitur ad
 Ephes 1. & 4 cap. in quo est ordo membrorum, sic
 & in Ecclesia, quem perturbat aduersarij vide 1.
 Cor. 12. cap. idem Gregorius de Valentia lib. 6. A-
 nalyseos cap. 13. solam docet Romanam Ecclesiã
 esse legitime & rectè ordinatam: & id non posse
 in synagogas hæreticorum cadere. Confirmat
 quoque hanc nostram sententiam Doctor Fran-
 ciscus Burgkardus in 2. parte, Tractatus de Auto-
 nomia siue libertate permittendarum plurium
 religionum cap. 3. Quod nimirum Libertas plu-
 rium religionum quam docent & ferunt sectarij,
 omnem obedientiam & Disciplinam è Christia-
 nismo auferat primum ostendit ex Prouerb. 1 &
 4. ca. & 12. 3. Hebr. 12. quanta laus sit Disciplinæ &
 postea etiam obedientiæ. Lutherani verò re ipsa
 penè nullam disciplinam retinent, nominatenus
 verò tanti eam faciunt, vt etiam inter notas Eccle-
 siæ referant. Quod autem tam disciplinam quam
 obedientiam per nimiam libertatem tollant se-
 ctarij inde probat potissimum. quod quisque eo-
 rum scribat, cantillet, loquatur, & pro axioma-
 te sui proprij cerebri habeat neminem posse salua-
 ri nisi se separet à communionem Papistarum, & i-
 p̄sis sit infensissimus: & si suos concionatores pro-
 veris Ecclesiæ Prædicatoribus prædicari, haberi
 & dici velint, fateri eos oportet, quod isti miselli
 & macilenti Ministri passim priuatim & publicè
 conquerantur, quod subditi ipsis nullam debitam
 obedientiam præstent, & quod etiam nonnunquã
 ipsis præscribere velint, quid pro concione pro-
 ponere debeant: quare concludit cum libertas

Reli-

Religionis omnem obedientiam & disciplinam tanquam matrem diuini cultus & omnis pietatis ac religionis è medio tollat. meritò relinquenda ac deserenda est. Arrius ad eò bonæ Disciplinæ aduertatus est. vt Crapularum librum scripserit auctore Casare Baronio tom. 3. Annalium, pag. 159. libr. 5. & ob hoc habitus omnium pessimus fuit, eodem to. 3. idem pag. 260. lin. 10. idemque Arrius secum virgines ducebat meretriculas. idem eod. fol. 167. lib. 50. Arriani ad eò erāt pro caces, vt nullò edicto Imperatoris possent cohiberi. Baro. to. 4. Annalium fol. 409. Vide de hoc argumento latius D. Thomam Stapletonum in libr. 13. Demonstrationis Principiorum fidei in Ecclesiastica successione defensione, & latentis Ecclesiæ confutatione cap. 14. quod nulla Disciplina in Protestantium Ecclesia his multis seculis apparuerit.

CAPVT VIII.

De Disciplina Calvinistarum.

Quamquam diuersis de Disciplina Ecclesiastica extantibus editis ab iisdem libris, videntur Disciplinam excolere Ecclesiasticam maxime tamen si rem exactè examinemus, licet nonnulli hac in parte Lutherani sint meliores, nihilominus eosdem plurimum in Disciplina deficiere fructus pessimi istius sectæ satis toti mundo declarant. Fateor, tractauit hoc argumentum in suo genere accuratè Bonaventura Cornelius Bertramus ex præscripto Beza in libr. de Politia Iudai.

Iudicia Ecclesiastica & Ciuili, & Anoninus quidam Calvinista Puritanus Anglus in libro cuius hic titulus est. Ecclesiasticae Disciplinæ & Anglicanae Ecclesiæ ab illa aberrationis plena è verbo Dei & dilucida explicatio, liber impressus est Rupellæ Anno M. D. LXXIV. & alius quidam, vt ex dedicatione ad Casimirum apparet Heydelbergenfis Theologus qui nomen suum in fine Præfationis ad Casimirum his subiectis literis professus est: I. B. A. C. in duobus libris, quorum epigraphæ est De Politia & Disciplina Ciuili & Ecclesiastica, tum Israelitica tum Christianæ Reipub. in quorum posteriore aliquid de Senatu Ciuili dicitur: at de Ecclesiastico pluribus agitur, vt etiam de Disciplina Ecclesiastica, quam à Patribus ad nos vsque peruenisse firmiter probatur. Liber est impressus Lugdunî Batauorum apud Leonhardum Nieselum Anno 1585. postremò ante annos pluresculos de Administratione Ecclesiæ tres libros edidit titulo Ecclesiastici nempe Ann. 1581. accedit liber Theodori Beza de Excommunicatione & Erasmi de eodem argumento. Nec fugiunt nos Synhodieorum varia & multiplices pro locorum, in quibus habiti sunt diuersitate, quæ ad manus nostras non editæ sed M. S. peruenerunt, ex quibus inter se collatis vt etiam ex libris antea nominatis deprehendere manifestè & quasi manu palpare possumus eos esse Catholicorum turpissimas simias, sicut Lutherani simiæ sunt in Officijs Ecclesiasticis multis retinendis Catholicorum vt à me in Commentarijs Ecclesiasticis ex Cypriano ad Iudaium ostensum fuit, ita in imitanda Disciplina ve-

na ve-

na veterum Patrum & Conciliorum retinenda, conseruanda ac reuocanda Calvinistæ se reuerasimias ostentant, vt ex Comparatione Conciliorum Catholicorum & Synhodorum Belgicarum ac Gallicarum liquidissimè apparet & constat. Quam autem Calvinistarum de disciplina libri imperfecti sint, & quid quantumque in ijs desideretur, partim ex collatione superius à nobis traditorum, partim ex sequentibus à nobis demonstrandis magis apparebit. Quod verò eorum Disciplina non compleat omnes numeros nec primitiua nascentis veteris Ecclesiæ effigiem expresse famque imaginem representet in omnibus, sed multis modis mutila sit manca ac imperfecta in sequentibus latius Deo duce demonstrabitur. Principio quoniam se exemplo Politicæ Iudaicæ & Synagogæ veteris reformatores Ecclesiasticæ disciplinæ ac doctrinæ in scriptis suis passim esse iactant, ostendam Deo volente, reuera nihil minus iure ipsis competere posse. Nam tēpore prophetarum duplex fuit reformatio vt & regum temporibus. Prophetæ enim reprehenderunt corruptelas synagogæ vt Ieremias, Oseas, Amos, & alij. Pientissimi autem reges Ezechias, Iosaphat, Iosias collapsum penitusque extinctum per reges Iosolatræ prædecessores ipsorum diuini numinis cultum restituerunt. Prophetæ non abrogabant totam synagogæ formam propter abusus, sed tantum corruptelas superstitiones & abusus, qui intrinsecus culparunt, idque magis ex parte peccatorum & sacerdotum ipsorum qui rebus sanctissimis turpissimè ad quæstum & ad hypocrisis abutebantur, quam ex parte rerum & cultus ipsius.

qui adhuc satis erat integer iuxta legem Mosaicā: similiter reges prædicti non nisi iuxta legis formam, quam à sacerdotibus acceperant, reformarunt, nouum nihil proprium inuexerunt. Ast Prophetæ qui contra Israelitas & Samaritanos prophetarunt post defectionem à regno Iuda, ipsi omnes idololaticos cultus Israelitarum in Samaria omninò & penitus condemnarunt. Veteres autem & pij reges cessante cultu veterem formā restaurarunt euerso etiā templo atq; penitus deiecto, idem de nouo est reædificatum, totusq; cultus legitimè restauratus, vt à duce Zorobabele & Nehemia post reditum à captiuitate Babylonica, ac postea à Iuda Machabeo post cæsos duces Antiochi. Maxima autem religione & studio in tam varia reformatione laboratum esse, vt ne vel latum vnguem à veteri forma per Moysen præscripta recederetur, nihil penitè innouaretur veteris illius populi historia luculentissimè ostendit 4. Reg. 18. & 23. 2. Paralip. 17. & 20. 2. Esdr. c. 8. & seqq. 1. Mach. 4. & seqq. At Caluiniani nostri temporis Deformatores hæretici nouam planè formam & fabricam, non aut antiquam & veterem Ecclesiæ Christianæ restituant ac reuocant. Porrò Caluianos Disc. Eccl. penitus tollere è medio declarat Clariss. vir & eruditiss. Nicolaus Villagno eques Rhodius opuscul. seu lib. 1. adu. nouitium Caluini Melanchtonis atq; id genus sectariorum dogma de Sacramento Eucharistiæ. lib. inquam 1. ca. 89. Non defuit, ait, nobis in rebus plurimis discordiæ occasio, cum funditus Ecclesiasticam Disciplinam ij tui Ministri euertere abolereq; contenderent

atque

atque nos ad nouam quandam regulam adigerēt. In eadem sede contra omne vetustatis exemplum alternatim duo pari prærogatiua sacerdotio fungebantur. Vbi vnus hebdomadæ spacio ministerio functus esset, cedebat alteri vt hebdomadam essent sacerdotes & diaconi. Damnant manuum impositionem. Tradunt in Ecclesia neminem auctoritate reliquis excellere, quod omnes Christiani sint regale sacerdotium. Sibi omnes persuadent se esse religionis scientia præditos etiam antequam literas didicerint, quod eam Dominus paruulis reuelarit non sapientibus. Summeque apud eos omnes perfecti Theologi sine literis & doctrina. Quæ res memoriam mihi reueritavit eorum, quæ à Tertulliano scripta sunt contra hæreticos. Aliud in eorum disciplina non indignum adnotavi. Si se ad eos conferat aliquis, qui bene in Ecclesiam Romanam debacchetur, atque in ministros eius exquisitis & affectatis conuiciis insultet, missam excretur. Eucharistiam idoli nuncupatione insigniat, ad latrinas proficiscens, ad missam se ire proclamet sordes tersurus corporale postulet, Papam Antichristum nominet, Principes, qui Chrismate inficiuntur, signum bestia accepisse, atque de execrationis poculo bibisse dixerit. Dies festos, quadragesimam alimque Ecclesiasticam Disciplinam ludibrio habebit, hic fidelis loco habebitur, & summis laudibus efferetur, vitæ eius nulla ducta ratione. Vbi enim eorum quisquam crimen perpetrasset, inimitatis habendam esse rationem ostendebant atque gratiarum esse diuisiones. Sic mortem euasit, qui

qui nepoti proprio stuprū intulisse Richero tuo
& Pontano delatus & conuictus est. Sic excusa-
tus, vester Tourettus, qui literas nostras corrupit,
qui contempta sacramenti religione stationem
deseruit, atq; ad religionis apostatas transfugit:
excusati, qui cum infidelibus fornicati sunt, ve
eorum in mentem mihi venerit, quæ à Tertullia-
no hæreticis obijciebantur, eis esse negotium nō
erudiendi aut instruendi, sed Ecclesiam euerten-
di ad hoc enim opus solum se blandos & humi-
les præbuerunt hætenus Nicolaus Villagno li. 1.
cap. 89. In factis particularibus propositis & con-
clusis in Concilio habito Lugduni X. Augusti an-
dom. 1563. Ad articulos à fratribus Normanniæ
propositos articul. 18. Ad illud quod allatum est
à Ministro Normanniæ an liceat ducere in vxō-
rē neptem responsum est, non debere scandalum
præberi per huiusmodi coniunctiones dempto
tamen scandalo permittitur Archibaldus Hamil-
tonius lib. 2. Demonstrationis Calvinianæ Con-
fusionis ca. 3. fol. 147. Itane vero vobis errata ve-
stra leuia esse videntur, quæ non modo Eccle-
siasticam Disciplinam penitus abrogant, sed re-
ligionem Christianam conuellunt, charitatem
tollunt, Spiritum sanctum procul ab hominum,
cordibus profligatum in exilium mittunt, præ-
cipuos deniq; articulos fidei prorsus expungunt.
Aut quis quæso in Ecclesia ordo, quæve Discipuli-
na potest seruari inducta omnium in Ecclesia sen-
tientium æqualitate vt in omnibus Calvinista-
rum Synhōdis notare licet, neminem oportere
regimen aut dominium habere in alterum. Aut

Bbb

quis

quis charitati locus erit, si vindictam ex animo non licebit remittere? Aut quid in religione Christiana saluū & integrum remanebit vbi ad Iudicam Politiam & emortuam Mosaicæ legis litera omnia reuocabuntur? Quomodo denique si multa spiritus sancti præsentia sit hominum corda inhabitans præcipui fidei articuli non perfringuntur. Sint sanè hæc vobis parua & cum problematicis Scholasticorum quæstionibus verè comparanda: At pijs talia profectò videbuntur & erunt quæ posita totam Christianam religionem à fundamentis sic euertant, vt extra quæstionem sit eos qui de tantis rebus à se inuicem dissident. *in doctrina vnitatem tenere non posse. & infra lib. c. 3. fol. 151. b.* rursus à vobis peto cur omnis generis laicos in vestrum confessum admittatis, etiam ad exercendam disciplinam vt sunt seniores? cur ab ijs sententias rogetis? Cur denique non laicis modo sed & mulieribus docendi, dicendi, sacramenta administrandi potestatem faciatis? Vultis hic quoque nomina referam. An verò cum ea non vobis tantum sed omnibus nota sint, rectè ista omnia fieri defendetis? Tertullianus vestram confusionem depingens nihil differentie esse affirmat apud hæreticos inter lepram & non lepram, oues & hédos, fideles & excommunicatos, pios & publicos peccatores. modò quis se fidem habere dicat ab hypocausito & popinis perinde vt ab oratione accedere possunt communicaturi. Ipsæ porrò mulieres hæreticæ, ait idem Tertullianus, procaces, quæ audent dicere, docere, contendere, exorcismos agere, repromittere, forsità & sacras

Inter-

interpretari literas. Mulieres deiparam virginē
blasphemant & quædam se non minus potuisse
Christi matrem fuisse, quam virginē Mariam ter
impijs faucibus pronunciare sunt ausæ: & tales
ad agenda publicā poenitentiā non adigitis, sed
in summo etiam honore & precio tales habetis,
talis foemina cuiusdam auctoritatem magis quā
vllius Episcopi sequimini: scilicet inter vos tales
& à tali gubernatos regimine ordo vllus consistē-
re potest, inter quos mulieres sacerdotalia mune-
ra inuadunt, Deiparā & eius filium impunē blas-
phemant, inter quos sacerdotes omnes, omnes re-
ges videri volunt, inter quos denique sic libera,
soluta & sine ordine sunt omnia, vt nemo alteri-
us sensum sequi sustineat, inter quos postremo, si
sententiam dicit vnus, contradicit mox alter, ter-
tius ne alterutrum superiorem se agnoscere vi-
deatur, nouam ab utroq; sententiam comminisci-
tur. Quis hic ordo aut quæ vnitas vel disciplina
esse potest? hactenus doctē & piē Hamiltonius. i-
dem lib. 1 Confusionis Calvinianæ c. 4. fol. 18. Du-
rauit in his malis sub regina scilicet matre Eccle-
siasticæ Disc. forma, si non castigandis impijs ido-
nea, at bonis tamen omnibus vtcunque ferenda,
Neq; aliter quam cū multi mali humores in cor-
pore insunt, non simul vt ab ijsdem infestari cœ-
perit, protinus concidit: sed viribus suæ naturæ
insitis contra eosdem aliquamdiu decertans egrē
licet & cū dolore subsistit: ita in Ecclesia Scotica-
na contra insurgentes & numero & audacia inuā-
lescētes improbos legū & ordinationū antiquarū
firmitate subnixi, si nō in pristino nitore, saltē in

facie non prorsus aspernanda permansit, perdit-
 rautque eousq; donec rebus omnibus ad insur-
 rectionem compositis, consilia sua & copias ex-
 plicare atque aperta vi sacras ædes inuadere, Ec-
 clesiasticos viros disturbare coniurati cęperunt,
 quo tempore nimis utiq; sero nil non fecit, quod
 quidem in se esset religiosissima princeps, ut fi-
 des integra apud Scotos seruari posset. Sed hoc
 totum ea tempestate nequaquam fuit. Inde enim
 Ecclesię Disciplina profligata & eius in locum
 præsens confusio fuit inuecta, singula deforma-
 tionis capita, tum in Disciplina & moribus tum
 in doctrina nihil attinet repetere. earum autem
 omnium rerum per vos mutatio inducta, quæ
 religionis reformatio, sed deformis quæ
 uersio iure optimo vocari debeat. hæc ille. Acta-
 nè si in vitam ac mores Calvinistarum inspiciamus
 ac intueamur facillimum inde erit tanquam
 in speculo contemplari qualis, sit Disciplina
 nempe veterum hæreticorum Disciplina confi-
 milis compar ac germana, nam eorum sunt so-
 boles, generatio & confusio ut ex collatis dogma-
 tibus intelligentibus manifestè constat. Videamus
 ex B. Hieronymo qualis vita, mores Disci-
 plina veterum fuerit hæreticorum atque inde
 dem planè de nouis ex veteribus hæresibus lit-
 tuendum erit. Hieronymus tom. 1. in epistola ad
 ad Principiam cap. 5. ait cauteriatam eos habere
 conscientiam, & ob libidinosas hæreticas scemio-
 nas to. 1. epistola 29. ad Theodoram hæresin impu-
 tissimam vocat. & in Catalogo de Viris Illustri-
 bus in Nouatiani vita hæreticos ambitiosos vo-
 cat

cat quia Nouatianus contra Cornelium sacerdotalem Cathedrâ conatus fuit inuadere. Quin & crudeles sunt Catholicosque in exilium eiciunt, nisi suæ fidei velint subscribere, vt in Catalogo virorum Illustrium in Lucifero ostêdit. Blasphemiam in apertam prorumpunt vt in Eunonio ibidem testis B. Hieronymus, & blasphemia Calvinistarum in Eucharistiam non est ignota. eandem blasphemiam in B. Mariam virginem exercuit Heluidius to. 2. epistola aduersus Heluidiũ cap. 8. idem S. Hieronymus, nec ab ea blasphemia matris domini alieni sunt Calvinitæ. Hæretici ventri & gulæ immoderatæ dediti to. 2. lib. 1. contra Iouinianum ca. 2. & voluptuosissimi concionatores, ibidem in fine, dæmonum turbinibus exagitantur & sunt superbißimi tom. 2. li. 2. contra Iouinianum ca. 2. in fine Proteos & lubricos serpentes ac Epicureos vocat. ibid. ca. 13. rursus Epicureos Baccho & Veneri deditos gloriari in multitudine discipulorum ibidem c. 19. in principio idem de luxuria. Iouiniani & Epicureismo sæpe identidem repetit. ibid. cap. 19. & in medio & aduersus Vigilantium ca. 1. persecutiones mouent tom. 2. epist. 56. ad Apronium, & laborant inuidia tom. 2. epistola 61. ad Pammachium ca. 4. contra eorum maledicentiã & blasphemias differit to. 2. lib. 2. aduersus Ruffinum ca. 5. & lib. 3. aduersus Ruffinum cap. 11. non esse tamen nobis reuerenda conuicia latè probat, ibidem Impudicos esse hæreticos exemplo Priscilliani confirmat tom. 2. aduersus Pelagium ad Ctesiphonem blandos esse adultores ad simplicem popellum decipiendum

dum to. 2. libr. 1. Dialogorum aduersus Pelagium
 cap. 2. Blasphemiam Vigilantij perstringit tom. 2.
 epistola 75. contra Vigilantium. proprium hære-
 ticorum est discerpere vitam Catholicorum &
 & maximè sacerdotum to. 2. epistola 78. nec victi
 quidem cedunt to. 2. epist. 79 ad Alipium & Augu-
 stinum assidua mouent contra Ecclesiam bella
 to. 3. epist. 103. ad Paulinum blasphemiam Monta-
 ni retundit to. 4. proæmio in Esaiam, populo ad-
 blandiuntur. to. 4. c. 1. Esaiæ. ex superbia ædificant
 turrim Babylonis. to. 4. l. 2. Comm. in cap. 5. Esaiæ.
 Lucifer hæreticorum caput. tom. 4. libr. 6. Comm.
 in cap. 13. Esaiæ. De Ecclesijs Christi faciunt syna-
 gogas Diaboli tom. 4. libr. 6. Comin. in cap. Esaiæ
 13. superbia turrim ad cælum vsque volunt ex-
 struere tomo 4. libr. 6. Com in cap. 16. Esaiæ. Auari
 hæretici & hypocritæ ibidem mendaces & gulo-
 si tom. 4. libr. 9. Commentar. iu cap. 30. Esaiæ. Se-
 ctarij nullam retinent veritatem tom. 4. libr. 18.
 Comment. in cap. 65. Esaiæ. De hæresibus nulla
 dubitatio est, quin secundum falsam fidem vni-
 uersa falsa possideant tom. 6. libr. 2. Comment. in
 cap. 4. ad Ephesios. Cur igitur non & falsam cor-
 ruptamque Disciplinam? Ecclesiæ puritatem sua
 pollunt turpitudine. tom. 4. libr. 1. Commentar.
 in cap. 2. Hieremiæ gulæ & ventris causa extruunt
 hæreses. in cap. 3. Hieremiæ. hypocritæ. in cap. 9.
 Hieremiæ, latrantes canes in Proæmio Hieremiæ:
 Doctores Ecclesiasticos persequuntur in cap. 20.
 Hieremiæ: per dæmonem loquuntur in capite 23.
 Hieremiæ: famosos libellos spargunt. ibidem
 hæreticorum vita delicata & voluptuaria. in cap.
 23. Hie-

23. Hieremiæ blandiuntur auditoribus & eorum
 verba sunt paleæ. in cap. 23. Hieremiæ Praxin im-
 pudicam exercent sub prætextu pietatis. in capite
 29. Hieremiæ: Hæretici Epicurei falsitate dogma-
 tum suorum simulant se prædicare virtutem. in
 cap. 13. Ezechielis: sunt inconstantes. in cap. 16. E-
 zechielis: serpentes sunt & seductores. in cap. 32.
 Ezechielis. Diabolus eorum princeps. in capite
 38 Ezechielis: sunt impudentissimi. in capite 8.
 Ecclesiasticis: imò omnia vitia concurrunt in hæ-
 reticos. in cap. 39 Ezechielis: impediunt bona o-
 pera in cap. 6. Osee: ab errore gentilium parum
 differunt. in cap. 7. Osee: veritati miscent menda-
 cium & magnus sensus eorum princeps. in cap.
 12. Osee: omnes nempe 4. gradus peccatorum in
 hæreticis inueniuntur. in cap. 1. Amos. falsam ha-
 bent armaturam. in cap. 2. Amos. Inepta & insa-
 na figmenta habent & comminiscuntur. in cap.
 4. Amos: vaccæ sunt pinguissemæ. in capite 4. A-
 mos: blandi adultores sunt & capiunt munera
 in cap. 5. Amos: hæretici & Iudæi deteriores sunt
 persecutores Ecclesiæ quam ethnici. in cap. 1.
 Abdiæ: hæretici terrenam & carnalem habent
 doctrinam. in cap. 1. Micheæ: annunciant fausta
 munerum causa, sola fide blandiuntur suis abs-
 que operibus. in cap 3. Micheæ: hæreticorum fon-
 tes corrupti & decipule eorum sophismata. in
 capite primo Nahum: ornata & expolita verbo-
 rum folijs dogmata hæreticorum. in capite 2.
 Nahum: Carmen Syrenarum blandities hæreti-
 corum. in cap. 3. Nahum: quod si teste Tertullia-
 no, Doctrinæ index est Disciplina & contraria

Contrariorum sunt consequentia, habetque Cal-
 uiniani peruersam Disciplinam de doctrinae fal-
 sitate quis dubitabit? Philumenam virginem hæ-
 reticam angelus Diabolici spiritus impleuerat
 in c. 1. ad Galatas, sunt leues & inconstantes. in c.
 4. ad Ephesios non sunt digni Christianorum no-
 mine cum violent nouum & vetus testamentum
 & quod ijs in scripturis aduersatur eradunt, in
 proximo in epistolâ ad Titum, mendaces sunt in
 psal. 5. sepulchra dealbata & hypocritæ ibidem,
 portæ mortis in 9. psal. simplicem multitudinem
 decipiunt in psal. 67. serpentibus comparantur
 in psal. 139. Instabiles sunt in psal. 143. contentio-
 si ibidem docent viam latam non angustam com-
 7. in psalmos fol. 178. fa. 1. laeus eorum sermo in
 psal. 143. sed lingua virulenta. in 2. expositione in
 psalmum 119. ex his D. Hieronymi verbis facile
 quilibet per se colligere poterit, qualis heretico-
 rum & Calvinistarum sit Disciplina aut esse pos-
 sit. Adde iam me ingenuè quoque fateri in libris
 Ioannis Caluini, in locis Communibus Petri Mar-
 tyris & Sadelij lib. de Disciplina & Ioannis La-
 lco. de Disciplina & apud Bucerum in libris de
 Regno Christi multa pulchra & præclara exsta-
 re de hoc argumêto & maximè in Synhodie Cal-
 uinistarum Belgicis & Gallicis, sen tantum reue-
 ra rem inspiciendo minuta sunt & tenuia hæc o-
 mnia, si cum Catholicorum scriptis de Disciplina,
 quorum quatuor his libris meminimus, con-
 ferantur. Quin & in Anglia duplex Calvinista-
 rum genus. De disciplina quoque disparem tue-
 tur opinionem, sicuti & in Officijs Ecclesiasticis

ab

ab ijs variari alibi obseruauimus. etenim rigidū illud Caluinistarum genus quod se Puritanum vocat, omnem Disciplinam quæ ex iure Canonico hauritur, abominari videtur contra alterum genus, quod Caluinopapistarum vel non residentium appellatur, Disciplinam Canonum nobiscum amplectitur libenter. Et vt semel omnia ac breuiter dicam Caluinistæ Catholicorum magna ex parte sunt simiæ in tractatib. de Disciplina, nam quicquid boni habent in hac materia, ex nostris fontibus in suos riuulos deriuarunt, exceptis suis commentitijs commentis seu figmentis & additionibus proprij cerebri, quæ vniersæ antiquitati, vt suo loco & tempore ostendemus, aduersantur. Quid verò mirum proteri & conculcari ab ijs solidam canamque veterum Disciplinam, cum Disciplina doctrinæ index sit & testis, & vocata in dubium re omnium maxima & sanctissima religione, leges item moresque antiquos, virtutem omneque honestum in dubium vocari, hominem potius hæc instituto & opinione quam vi & natura sua constare: sicque omnis honesti rectæque rationis habentis solutis, omni que disciplina tublata, à virtute ad vitia non iam pedentim & lento gradu sed præcipi cursu disceditur, sic omnis honesti alea proijcitur. Nam vt firmæ & constantis de religione opinionis, omnis ordo, disciplina, virtus & honestas inseparabilis & perpetuus comes est, quarum rerum illa mater, nutrix existit & custos, quarum munera & præmia secum defert, quibus item maximum decus addit, summamque facit fidem & auctori-

Bbb 5 tatem

*D. Stapletonij
Triplica
Vithakerū
contrali. 2.
cap. 19. pulcherrimè.*

tatem; Sic vera & constanti religione perturbata aut penitus ex aliqua Repub. sublata ac in perpetuum exilium acta, comites eius virtutem, honestatem, Disciplinam legum atque magistratum auctoritate excludi est necesse. Quid enim illum animum potissimum mouebit, quem metus diuini numinis omnia perspicaci suo oculo intuentis non mouet, aut quid apud illum magnum erit, apud quem ea, quæ maxima & sanctissima sua natura sunt, momentum habet nullum. Diurnæ feбри est persimilis doctrina Calvinistarum, quæ nunquam ægrum deserit, nisi prius al quod vitium tanquam signum & monumentum sui in agro corpore reliquerit sic Doctrina Calvinistarum signum suæ corruptelæ relinquit pessimam corruptissimamque Disciplinam. Sed ab eorum coryphæo & quasi architecto Ioanne Caluino exordiamur, qui huius causæ signifer est. Is in suis Institutionum libris nonnulla de disciplina Ecclesiastica præclara quidem suppeditat, sed vt perpetuò in omnibus ferre proreconstantior & Chamalæonte mutabilior sibi ipsi in hac re contradicit multaque tradit, quæ priorem eius doctrinam funditus euertunt. de priori antea de posteriori postea videamus. Itaque l. 4. Institutionum ca. 12. de Disciplina quædam tradit, quæ rectè explicata & intellecta sanius utpote ex nostris fontibus deprompta & hausta recte quidem se habent. sed dum libr. 2. Institut. capit. 7. sect. 5. 6. 7. explicans vsum legis docet ad externam disciplinam conseruandam tantum eam traditam vt & in Concordiæ formula de

*vide capit.
19 lib 4 Institut. de Libertate Christiana.*

tert
inte
gen
non
stru
12. n
scip
inte
De
pu
qu
tin
De
star
mn
asp
na
teu
1. 4
nor
3. In
& v
rep
ren
mo
lo,
ter
cia
ner
pr
ui
ex

tertio vsu legis, folio 566. & 585. habetur. cum interim ab obseruatione legis nos liberet imò legem ibidem doceat impossibilem obseruatu, nonne quod antea extruxerat bene, iam malè destruit? Nonne cum lib. 4. Institutionum cap. 10. v. 12. nouitios canones vmbatile & euanidum Disciplinae spectrum appellat, Decretum Gratiani intelligens cum Lutero sentire videtur, totum Decretum aureum Disciplinae Ecclesiasticae Corpus flammis tradendum & absumendum esse, in quo sanè non noui sed per antiqui Canones continentur plurimi insignes. Quisquis sanè aureum Decretum Gratiani thesaurum & Corpus præstantissimum totius disciplinae Ecclesiasticae ex omnium grauißimorum Canonistarum iudicio aspernatur; is se Capitalementem hostem disciplinae Ecclesiasticae, quicquid interim simulet, profiteretur, Consentaneè interim veritati docer idem l. 4. Instit. c. 16. & c. 1. ob Disciplinae neglectiõnem non protinus Ecclesiam esse deserendam & in li. 3. Instit. c. 4. Poenitentiam esse Ecclesiae disciplinã & vitæ austeritatem in satisfactionibus, sed male reprehendit veterum Patrum & aliorum in flo
li. 3. c. 4. ver.
 renti Ecclesiae statu Disciplinam eosq; omnes im
25.
 modici rigoris accusat vt palpum obrudat populo, cum multi hodie docti & pij viri optarent
ver. 38. &
 terem illam disciplinam posse restitui. Nec infi
vi. c. 4. lib.
 ciamur aut tergiuersamur veram vitæ correctio.
 3.
 nem à radice prima nempe mentis renouatione proficisci vt eodem capite 758. recte asserit Calvinus, sed per mentis interiorem reformationem exteriora poenitentiae opera minimè excluduntur.
 Pro-

Profectò verissimè & rectissimè Episcoporum officium esse dicit l. 4. ca. 7. v. 27. plebis & cleri licentiam disciplinæ leuerrate coercere, & inter tria officia Episcopi tertium esse monere, hortari, corrigere eos qui peccant, ac in sancta disciplina populum continere l. 4. Institut. c. 7. v. 23. & v. 6. eodem cap. & lib. 4. & postremum caput iurisdictionis Ecclesiasticæ Episcopalis contineri monitionibus castigatorijs aut censuris, Sed môstri simile foret, videre Episcopum Calvinianum, cum ius ordinandi Episcopos apud ipsos omnino deficiat vt docet Hieronymus contra Luciferianos & nos infra latius ostendemus, ideo prisca Disciplina, quæ exactiorem censuram de morib. cleri fieri præcipiebat apud nos fatemur aliquantulum vt hoc tribuamus Caluino l. 4. Institutionum ca. 5. v. 14. apud ipsos vero Calvinianos si rectam & veram antiquam formam spectes omnimodo obsoleuit, Pronunciat quoque non inrectè lib. 4. Institut. cap. 4. sect. 4. propter disciplinæ cõseruationem institutos Archiepiscopos, patriarchas, primates Neque incommode docet de modo & forma obseruãta in Disciplina exercitio lib. 4. cap. 20. sect. 10. Faceffat modo abscessa sãuaq; asperitas & tribunal illud, quod reorum scopulus iure nominetur. Non enim is sum, qui aut importunæ sãuitiq; faueam, aut æquum iudicium probari posse censeam, nisi temper assidente opima illa regum consiliaria & certissima, vt Salomo affirmat Prouerbior. 20. ca. regij chroni cõseruatrice clemẽtia quam primam esse principum dotem verè à quodam olim dictum est.

Vruu.

Vtrunque tamen magist' atui videndum, ne aut
 animi seueritate vulneret magis quam medea-
 tur: aut superstitiosa clementiæ affectione, in cru-
 delissimam incidat humanitatem si molli disso-
 lutaque indulgentia cum multorum perniciæ dif-
 fluat. Est enim & illud non abs re quondam sub
 Neruæ imperio iactitatum apud Dionem. Malū
 quidem esse sub principe viuere, sub quo nihil li-
 ceat, sed multò peius sub quo liceant omnia, hæc
 tamen de magistratu politico proferat, tamē ex
 similitudine rationis etiam ad Principem & ma-
 gistratum Ecclesiasticum pertinent. & libr. 4. In-
 stitut. c. 7. inter quatuor partes potestatis Ecclesi-
 asticæ secundam statuit Admonitionem & Cen-
 suram. Obiecit nobis Ioannes Calvinus in Com-
 mentarijs in cap. 7. O ex: In Papatu nulla est do-
 ctrina quæ sit inftar cauterij, vel quæ sanguinem
 eliciat, quoniam quiescunt Papistæ in suis fecibus
 ideo non apparet ipsorum peruersitas: sed hæc di-
 cta commodè in ipsos Calvinistas retorqueri pos-
 sunt. habent illi doctrinam & conscientiam cau-
 teriatam, quæ sanguinem eliciat, sicut, bibit mi-
 serorum, quæ sanguinis effusione violenta cres-
 cat, vt de illa secta sanguinolenta affirmari possit
 quod Thomyris regina cum oblatum sanguino-
 lenti regis Cyri caput sanguinolentum intingeret
 addens hæc verba dixisse fertur. Sanguinem sem-
 per sicuti, iam te sanguine satia. Christianus
 Massæus lib. 7. Chronicorum Mundi: testis est ca-
 lamitosa Gallia, & insuper inferior Germania.
 Sed vt paucis aboluam Disciplinam Caluina-
 nam, quam perperam Caluinus tenent de ea &

scri-

scripserit cum ex plurib. alijs, tum ex tribus potissimum colligitur, primò per hoc quod l. 2. c. 7. Christianos liberat ab obseruatione legis, imò in v. 8. seq. legem impossibilem obseruatu statuit, secundo per id quoque omnem honestæ Disciplinæ rationem euertit, quod nudam & solam fidem absque bonis operibus iustificare libr. 3. cap. 11. v. 13. & seqq. omni conatu docet & in seqq. capit. bona opera nihil mereri asserit, & ab omni iustificatione excludit, denique quod libr. 3. cap. 19. libertatem Christianam in eo positam esse asserit, quod ab omni legis obseruatione & iugo per Christum simus liberati ver. 2. 3. 4. 5. 6. Conqueritur meritò pius & doctus Dei sacerdos D. Archibaldus Hamiltonius lib. 2. Confusionis Caluianæ cap. 3. in Scotia per Caluianos ministros omnem disciplinam è medio fuisse sublatam hisce verbis.

Et prima quidem ad decipiendum *fraus in* ementita sanctitatis specie fuit posita, qua ut proficeretis magis non vulgarem sanctimoniam cuiusquam eorum qui propter pietatem in Deum homines commendati in Scotia vixerunt, sed Apostolorum ipsorum puritatem prævobis tulistis, hinc quæ ab ore vestro prolata tunc temporis audiebantur voces, aliud nihil quam Christianorum pietatem, quam lucem Evangelij, quam religionis castissimæ sanctitatem, quam cœlestem denique disciplinam & tantum non in terris angelicam viuendi rationem promittebant. Post hanc altera successit ad popu-

pularem occupandam gratiam paulò magis ef-
 ficax, ea autem erat sub libertatis Evangelicæ
 prætexu laxata populo licentia, non tantum sa-
 cra illotis manibus tractandi, sed eiectis legiti-
 mis pastoribus alios quos vellet constituendis
 quæ ad has accessit tertia omnium efficacissima
 fuit, sine cruciatu, sine labore, sine molestia, siue
 omni corporis castigatione viuendi vt quisque
 vellet permissa potestas, aut præsentissima po-
 tius ruendi in peius occasio immissa, per quam,
 quæ aspera & molesta erant, prædicatione vestra
 sublata, quæ blanda & ad voluptatem composi-
 ta videbantur, ea abundè propinata fuerant, vt
 si exempli causa restitutio, aut quæuis alia pro
 peccatis satisfactio iniustis alienarum possessio-
 num inuasoribus, durior doctrina videbatur,
 eam asperitatem vestra blandiloquentia non tan-
 tum emolliebat, sed in maximam viuendi licen-
 tiam conuertebat: dum satisfactiones quasuis
 pro peccatis ad commentitiam hominem doctri-
 nam nullo Dei verbo subnixam retulistis confi-
 mili modo si libidinosis hominibus omnis car-
 nis castigatio molesta erat, eam vno verbo re-
 mouistis, dum ieiunia, vota, & alias omnes pro
 carne edomanda pietatis exercitationes quasi
 humanas tradiunculas damnastis. Si denique
 peccata confiteri, aut vllò diuini iudicij metu
 terferi graue & molestum fuit, & hanc quoque
 vtranque sollicitudinem, in summam viuendi
 vel securitatem vel facilitatem subtiliter con-
 uertistis, dum diuini iudicij metum, diffiden-
 tiam, confessionem peccatorum conscientiarum
 carni-

carni-

carnificinam à diabolo pro excrucian-
dis hominibus & ad desperationem adigendis excogita-
tam esse docuistis. Post quæ illectamenta alli-
ciendis infirmis nimis per se alioqui efficacia
vt spes prædæ in diripiendis Ecclesiasticis bonis
& immunitate Decimarum obrinenda tanquam
offa quædam obiecta fuit: factum subito est, vt E-
uangelium vestrum his modis populo commen-
datum, longe acceptissimum redderetur plurib.
vno fere momento ad illud confluentibus, quam
in prisca fide veteri doctrina ac disciplina multò
licet magis saluari perstabant. neq; sanè miran-
dum fuit, si homines rerum imperiti & à labore
ad libidinem alioqui procliuēs, ea doctrina facil-
limè caperentur, quæ citra omnem corporis & a-
nimi cruciatum, cum iucundissima libertate fœ-
licitatem vix votis sperandam promitteret: quæ
vnumquemque verbi diuini quasi spiritualis cibi
propinatore, interpretem & iudicem sibi ipsi
constitueret; quæ deniq; non modo peccandi im-
punitatem peccatorum confessione & pro ipsè
satisfactione sublata, præstaret sed in pastores
etiam acriter & seuerè auimaduertendi potesta-
tem faceret. hinc quanta omnium ordinum con-
fusio sequuta sit, etiam si verbis eam tegere & dis-
simulare vehementer nunc cupitis, deploranda
tantum Reipub. nostræ non tam immutata quam
inuersæ facies omnium oculis contuendum sub-
ijcit, nulla hoc loco Itali pictoris arte vel mea
exaggeratione opus est. Clarius ac disertius, res
ipsa loquitur, quam quisquam non dico penicil-
lo ducere, aut verbo exprimere, sed ne iugenio
quidem

quidem & cogitatione consequi queat. Sed ne
 eius quidem confusionis deformitatem ipsi vos
 sub finem occultare potestis, tantum quam fate-
 ri veritas nimium testata compellit, eam in cor-
 ruptæ naturæ rebellionem omnibus hominibus
 communem more vestro transcribitis, ut quod
 doctrinæ vestræ acceptum referri debet pestife-
 ra, id in aliam causam deriuatum minus sentia-
 tur. At enim si corruptæ naturæ vitio tam inor-
 dinata & a^zlas malum dandum esset, illud et-
 iam superioribus seculis in quibus homines pa-
 ri naturæ infirmitate laborabant aliquando ob-
 uenisse oportuisset nunc vero populo propinata
 libertas & inde inducta confusio, quam maiores
 nostri nunquam viderunt, non a quædam pestis
 est, nou cum omnibus, ut vos falso fingitis, sed
 cum valde paucis aut potius cum nullis vobis
 communis, frustra igitur & nequicquam corru-
 ptæ naturæ rebellio hoc loco à vobis infertur,
 quæ licet in quæuis mala satis per se ipsa propen-
 deat, tamen nisi stimulis vestris irritata, non tam
 breui temporis spacio tantos in impietate pro-
 gressus fecisset, quod i aque doctrinæ istius pe-
 stiferæ, quæ alioquin infirmam naturam totam
 infecit, poculum propinastis: quod malorum ir-
 ritamenta speciosis artibus occultata subiecistis:
 quod non tantum currentes adactis stimulis in-
 citastis sed incitatos præcipitastis, non patriæ
 sed vobis crimini vertitur. Illud si à vobis remo-
 uere vultis: doctrinæ capita quæ commemora-
 ui, in populum per vos omni studio dissemina-
 ta fuisse negate. Sin ista non tantum non negatis,

Ccc

sed

sed mordicus defenditis cur non etiam in vobis causam impietatis repositam agnoscitis? An potest esse vobis aut cuiquam dubium, eos, qui non tantum impedimenta non remouent, sed præeuntes viam commonstrant, blandimentis inuitant, adeoque incitant, causam præcipitij grauioris existere? Aut an illud etiam obscurum est, maximum ad quæuis flagitia incitamentum esse, cum impunitate permissam, vt quisque velit, viuendi licentiam? in quo sublato iudicij diuini metu & securitate inducta, id modo curet, vt in credentium numero verbis ad pietatem efficiatis quisque habeatur. hanc opinionem omnium maxime perniciosam, cum vestræ doctrinæ illecebris in mentes hominum inferri constet, & in dictis factisque vestris magna inconstantia deprehenditur. hæc hæctenus præclare ille de corrupta & collapsa disciplina Calvinistarum cum annexa causa corruptæ & falsæ doctrinæ, quia Disciplina semper doctrinæ index est, vt loquitur antiquissimus Tertullianus idem libro secundo, capite tertio, Calvinianæ Confusionis pugnantium dogmatum Calvinianos architectos nominat ait duos magnos, si placet dijs, prophetas eorum Knoxium & Goodmannum ex professo captasse occasionem armandi populi in principem. Dum Goodmannus Iudiciarias leges & totam Iudæorum politiam necessariò Christianis seruandam: ille pro principe non modò non orandum, sed etiam male imprecandum verbo & exemplo plurimis ad populum habitis concionibus doceret. quantæ inde inter plebeios rixæ? quantæ
inter

inter vosmetipfos verborum contentiones & pugna excitatae sint meminisse etiamnum potestis. Certe Audreapolitanus ille suggestus, à quo furoris & insaniae plurimae argumenta, ad multos simul menses detonabant, & in quo diuersae sententiae actores contrariam vicissim fabulam agebant testis esse potest. Fuit igitur potissima eorum dissensio de Disciplinae Ecclesiasticae forma à tota Politia Iudaeorum in usum foret reuocanda. haecenus Hameltonius libr. 2. capir. 3. Confusionis Calvinianae. Accedit alia huc efficacissima probatio, quod frustra de exculta per ipsos Disciplina glorientur Calvinistae, cum certo certius & vero verius evidentissimè ex eorum libris demonstrari atque conuici possit, eos potius omnem honestam Disciplinam sustulisse atque evertisse. etenim cum peccatum Originale usque ad eò exaggerent & amplificent etiam in renatis & baptizatis, admirabilemque fructus eius & effectus augeant in immensum manere in tinctis doceantque illud penitus non tolli sed radi, flammamque Concupiscentiae quasi inexstinguibilem statuatur & quasi Aethneum quendam ignem perpetuò flammam efflantem & quasi caminum ardentem & furnum sine refrigerio, hominemque à capite ad pedes quasi diluuium quodam peccato Originis obrutum atque oppletum, quomodo obsecro tale subiectum animusque tam vitiosè affectus ad honestam morum correctionem & emendationem per Disciplinam villo modo conformari poterit? praeterea vt praecclare docet D. Thomas Stapletonius. libro II. de Iustifi-

catione capite primo de causis peccati, heretici horum temporum præcipue Calviniani peccati regnum varijs modis confirmarunt circa causas, remedia & discrimina peccatorum, vt notam per Disciplinam bonam peccata corrigere quam dominium & imperium peccatorum augere voluisse omnino videantur. etenim cum Christi aduentus, passio, & gratia ad peccati destructionem fuerint destinata, nonne dum heretici publicum quasi patrocinium peccati suscipiunt & peccati regnum stabilire ac erigere volentes, de causis peccatorum, differentia & remedijs pestilentissima docent omnem Disciplinam Ecclesiasticam funditus euertere voluisse iudicandi sunt? quæ tria cap. 1. libri de Iustificacione, planissime ex eorum libris Stapletonius docet, quæ breuitatis studio prætereo, & ad locum insignem nominatum beneuolum Lectorem mitto, vt inde hauriat ad satietatem, solida enim sunt & firma adde tam quod palmarum est Doctrinam Caluini, quicquid contra eosdem scribat Libertinorum sectæ, quæ omnem penitus Disciplinam tollit, causam & occasionem præsuppositis Caluini fundamentis, præbuisse vt doctè & accuratè docet Politianus Bellarmius, libro 2. de Amissione gratiæ & Statu peccati capite septimo præcipue iunctis tamen capit. 3. 4. 5. 6. 8. 9. 10. & sequentibus. Capite autem septimo libri 2. dicti nec colligitur ac ratiocinatur ex prædictis, quod si blasphemum & Christianis auribus intolerandum videretur Deum esse peccati auctorem & solum ipsum vere peccare, vt ex do-

ctum

Strina Zuuinglij, Caluini, Beza prioribus capitulis collegerat, nihil iam restat aliud, nisi, vt aduersarij dicant, nunquam esse nec fuisse vnquam peccatum. nam neq; homines peccant cum quicquid agunt, Deo iubente & impellente atque ad eonecessitatem adferentem faciant, neque Deus etiam peccat, cum ipse, qui summum bonum est, nihil facere possit mali. atque hoc ipsum est, quod Libertini volunt, quos Caluinus à se gentos immeritò recusat agnoscere, atqui si peccatum non est, aut si liberum est nec punitur, quomodo erit vlla Disciplina, quæ est correctio peccati. Tantæ autem est huius Libertini dogmatis absurditas, vt vel ex ipso satis Caluinus admoneri potuerit, vt cogitaret quam pestilentem & perniciosam doctrinam toto mundo inuexerit. Nam si semel tollatur discrimen boni & mali, sicuti tollere conantur Libertini, continuo fides ac religio, quæ Christiani sumus, tollitur è medio & omnis Politica gubernatio ac disciplina per quam homines cum hominibus congregantur, penitus interibit. Nam si nullum est in mundo peccatum tota scriptura diuina, quæ passim per disciplinam peccata corrigit ac reprehendit, falla erit, nulla quoque erit gehenna, nullum erit extremum iudicium, ipse etiam Christus frustra venerit in mundum peccatores saluos facere, frustra mortuus & passus est, vt sua obedientia Adami inobedientiam expiaret, frusta instituit sacramenta futura remedia & præstia peccatorum si hæc omnia ita se habent, quorsum Christiani sumus. Ac vt omit-

tamus religionem, si parricidia, adulteria, furta, proditiones, &c. peccata non sunt, certè iuste puniri nequeunt; si verò talia impunè perpetrentur quo pacto sublata Disciplina vlla societas hominum diu stare poterit; sed non est opus hos Libertinos à Caluino oriundos verbis aut rationibus confutare, qui cum ipso lumine rationis a-pertissimè pugnant. Rectè enim admonuit Aristoteles libro 1. Topicorum cap. 9. eos, qui de rebus clarissimis dubitant, non esse verbis, sed verberibus coercendos. hæc hæctenus Bellar. libr. 2. de Amissione gratiæ & statu peccati capite septimo. Theodorus Beza in Confessione Christiana fidei capite 5. de Politia Ecclesiæ satis prolixè agit nempe à folio 192. vsque ad fol. 249. Specialiter autem & propriè de functione præbyterij & disciplina cap. 5. ab articulo 32. vsque ad articulum 35. & cap. 5. articulo 43. De ea parte Iurisdictionis. quæ ad Correctiones spectat & Disciplinam Ecclesiasticam; horum autem examen differo in aliud tempus, quando si Deus vitam benigna sua gratia dederit, examinabo ex professo vniuersam Disciplinam Caluinistarum tam in eorum manuscriptis Synhodiis, quam diuersis de Disciplina libris comprehensam; illud monere breuiter contentus quod malè distinguat inter ciuiles pœnas & Ecclesiasticas, quod videlicet præbyteri, neque carceribus neque multa pecuniaria aut pœna corporali vtantur. Carcerum pœna in Iure Canonico vsitatissima & receptissima est, adèò vt innumeros canones adducere superuacaneum videatur. Pecuniaria pœna fuis-

na fuisse multatos hæreticos & Donatistas ex multis locis D. Augustini constat & ex Iure Civili.

Corporali autem pœna affici posse aliquos post Degradationem omnia iura de Degradatione loquuntur & canones. Quin & Belgica lingua existat Apologia scripta continens Christianam & iustam defensionem Caspari Coelhaeffen Ministri diuini verbi Leydenfis, qua se verè sine omni blasphemia excusat & defendit contra maleuolos, qui eum falsæ doctrinæ nomine & malæ vitæ accusant edita forma Dialogi in quo duæ personæ colloquuntur, Anno domini 1580. in qua agitur Dialogice prolixè per tres arcliniones de Disciplina Ecclesiastica & præsertim quatuor præcipua capita persequitur primum est de vocabulo Disciplina & quid generatim, & quid propriè significet, secundum de auctore Disciplina agit, tertium de fine, quartum explicat quæstionem.

An possit etiam Ecclesia rectè sine Disciplina Ecclesiastica subsistere. Purgat autem & tuetur se hac Apologia contra suos aduersarios, qui eum insimulabant, quod niteretur Christianam Disciplinam tollere & penitus interimere. Spargebant quatuor de Disciplina rumusculos & opinioniones.

Prima erat quod per Ministros Magistratui Leydensi Ecclesiæ Disciplina sit erepta altera, quod Disciplina ab Ecclesia in curiam & forum sit translata, tertia multi sunt prædicant

dicantes & Auditores etiam, qui censent quod nec in Saxonia, nec in Hassia & alijs Germaniæ Ecclesijs vlla omninò amplius reperia ur Disciplina, sed prorsus sit extincta Quarta & vltima opinio est eorum, qui iudicant quod apud solam Ecclesiam Geneuensem vera & solida germanæ disciplinæ ratio & forma resideat & apud nullam aliam: ideoque isti alias Ecclesias præter solam Geneuensem contemnunt, & sibi persuadent, quod nulla Ecclesia mereatur nomen Christianæ Ecclesiæ, nisi ad formam Geneuensis & Francicæ Ecclesiæ insigniter reformata sit & restituta. Huius etiam Dialogi examen atque discussionem in suum locum tempusque conueniens reijcimus, ne hic Liber æquo prolixius excrescat atque sese extendat, adijcere his possumus Martinum Bucerum, qui licet Lutheranus initio fuerit: postea tamen videtur semina Calvinismi in Anglia sparsisse is, inquam, Bucerus in libro 1. de Regno Christi capite octauo agit de Disciplina vitæ & morum administratione, & libro primo capite nono. De Disciplina poenitentiae administranda. Pertinent quoque ad argumentum de Disciplina libro 2. de Regno Christi cap. 55. & 60. & libro 2. capite 12. & libro 1. capite 4. Petrus Martyr quoque Classe 4. locorum communium capite 1. folio 746. docet politiam veterem Ecclesiasticam intercidisse, & dolet vehementer habetque insignem locum de visitationibus Ecclesiarum & qualesnam ipsi visitatores esse debeant & Classe 2. cap. 3. fol 186. Disciplina definit facultatem quandam, quæ hominum actiones & electiones ad rationem accommodet, idque

que doctrina, correptionibus, monitionibus & & pœnis afficit cùm fuerit opus. Confert lib. 10. Eth. c. 9. Disciplinam cum agricultura, quæ ut habeat successus optatos solum fertile requirit: deinde culturam decentem & operosam, postremò bona & vtilia semina, & si quid horum trium defuerit fructibus expectatis destituimur: solum naturæ respondet, cultus disciplinæ exercitationi: sterilis ager bene cultus fert fructum & feræ bestię cicurari possunt & c. hæc ille. & Petrus Martyr Classe 4. Locorum communium cap. 5. De Disciplina & Politia & de ordine in Ecclesia, ac nominatim de excommunicatione quædam pulchra præclara satis copiosè tradit. inter alia inquit: ex intermissione Disciplinæ multitudinem corruptelarum in Ecclesiæ corpus inundasse ac irrepsisse; sed Petrus Martyr ex nostris fontibus suos irrigauit riuulos, & Calvinus Martyris præceptoris sui vestigijs institit lib. 4. c. 12. de Disciplina. Horum quoque ut & superiorum discussione alij operi, loco & tempori referuo, in quo statui gubernationem Ecclesiæ Calvinisticæ totamque politiam & Disciplinam tum in libris editis, tum in synhodiis manuscriptis comprehensam ad normam prisæ Disciplinæ & antiquitatis Ecclesiasticæ formam explorare: nam argumentum maximi ponderis vniuersam legitimam Ecclesiæ gubernationem attingens, non poterit hoc libro expediri, in quo volui ex omni genere literarû, studiorum, variaq; lectione auctorum hoc necessarium absoluerè argumentum & vtilissimû per quod solû consistit vel interit Ecclesia, illustrare.

Synagoga Protestantium turpius est ordinata quam Paganorum quoad regimen Ecclesiasticum id docet doctè, pulchrè & prolixè Guilielmus Rossæus ca. 9. libri de iusta confœderatione Principum Catholicorum contra hæreticos. Petrus Martyr in Locis Communibus classe 3. c. 9. f. 620. lib. 8. & 25. Disciplina Ecclesiæ in satisfactionibus penè funditus interiit. In Concertatione Anglicanæ Apologiæ ca. 6. fol. 269. b. Mutata & sublata est omnis Disciplina & honestas in Anglia, sicuti Erasmus contra pseudoeuangelicos neminem dicit se vidisse meliorem factū ex sectis, sed semper factos deteriores. Porrò Calvinistarum & Lutheranorum Disciplina illa vulpina, hæc simiarum lusus satis præter nominatos antea libros, libris explicatur in libris sequentibus. In Agenda Lipsiæ impressa, Anno Domini 1564. pro Ministris Ducis Saxoniae Hærici agitur copiosè *von der Kirchenrichtten*, de iudicio Ecclesiæ *adulterij* & *Côistorio*, de excessibus, *blasphemij*, *adulterij*, *impudicitij* varijs contemptu doctrinæ Christianæ & Sacramentorum, tandem additur tractatus de Visitatione, ibi inter cætera proponuntur 30. Interrogatoria proponenda visitatis. Inde de Synhodiis hæc omnia à fol. 81. vsque ad foli. 88. quæ licet à Lutheranis sint tradita, tamen Calvinistæ ab hac forma non abludunt, sed consentiunt, ideo etiam inter Calvinisticam Disciplinam retuli. In Agenda Nurenburgensi Viti Theodori edita Anno 1563. c. 14. agitur per 8. folia latè de Excommunicatione, quomodo & contra quos ea utendum sit. In Agenda Heydelbergensi edita Anno 1585. fo. folio

folio 66. agitur de excommunicatione, sic & in Agenda Mompelgatēsi & alijs de Disciplina pertractatur, Mompelgartensis maximè tractat de disciplina & gbernatione Ecclesiæ quæ omnia suo tempore examinabuntur & discutientur. Patres seculi Cypriani à Caluio & Magdeburgensibus centuria 3. ca. 4. damnantur omnes, quippe qui doctrinam de Disciplina Pœnitentiæ mirè deprauarunt omnes, quo pacto? nam canonum austeritas, quæ viguit ea ætate, maiorem in modum displicet huic sectæ plausibili, quæ triclinijs aptior est, quam templis, voluptuarias aures titillare & puluillos sub omni cubito ponere. Ezech. cap. 13. vers. 18. sic libidines monstrosæ ex hæresi Iouiniani prouenere, vsque adeò non seruant disciplinam hæretici. Baronius tomo 4. Annalium, folio 629. ipse Arrius Epicureus Crapularum librum scripsit idem Baronius tom. 3. Annal. Caluinus lib. 3. ca. 3. Institutionum vers. 16. reprehendit veterum nimiam seueritatem in disciplina satisfactionum. Prodiit de Politia & Disciplina Ecclesiastica Calvinistarum Anno Domini 1595. in autumno scriptum prolixum & copiosum ex omnibus eius argumenti libris & praxi eorum collectum per Pastorem Herbornensem. Iquod nos excussimus, & suo tempore Deo volente vnà cum Synhodi Caluinisticis Gallicis & Belgicis
 latius discutiemus & examinabimus.

CAPVT

CAPVT IX.

*De Libro Rupella impresso Epigrapha Ecclesiastica
Disciplina & Anglicana Ecclesia ab illa aderra-
tio. plena è verbo Dei & dilucida
explicatio.*

TAmetsi examen & inquisitionem reliquorū
librorum Calvinisticorum supra cap. 8. li. 4.
nominatorum & synodorum similiter M. S.
tam Belgicarum quam Gallicarum peculiari o-
peri referuem, non possum tamen omittere, quin
huius libri peculiarem ac singularem faciā men-
tionem eò quod ex professo contra Disciplinam
Caluinopapistarum in Anglia à Puritano & rigi-
do Calvinista nomine suo ob inuidiam fugiendā
dissimulato scriptus sit. Cùm autem Caluinopa-
pistæ in Anglia, vt in cultu & diuinis Officijs. sic
etiam in Disciplina, cùm Catholica Ecclesia si nō
per omnia, saltem aliqua ex parte conueniant,
per indirectum & obliquum liber iste quoq; Dis-
ciplinam Catholicæ Ecclesiæ oppugnare & refel-
lere videtur. Porro quænam præcipuè in Ecclesiæ
gubernatione, politica & Disciplina reprehendat
breuiter & paucis saltem annotabo vt quid quan-
tumque inter Calvinisticam & Orthodoxam dis-
ciplinam intersit possit agnosci. Confutationem
verò in suum iustum locum & tempus differam.
Principio reprehenditur Disciplina Catholicæ
Ecclesiæ, quod non sit à Deo sed ab hominibus,
quodque non ex sacris scripturis, sed ex iure Ca-
nonico

nonico deriuetur folio 120. Secundo violatur a
 nobis, vt aiunt, lex de necessitate vocationis in dis-
 ciplina, quod papisticos sacerdotes patiamur ob-
 ire ministeria: tertio violatur, quia mulieres a-
 pud nos baptizant & ministrant baptismum: quar-
 to quia Archidiaconos permittimus censura &
 Disciplinae praesesse: quinto quia & cancellarios
 ad id munus administrandum admittimus: sexto
 similiter & officiales. At quinque haec genera per-
 sonarum vt & alia nullam ad has res vocationem
 habent vt patet ex folio 20. b. 21. 22. & c. seqq. septi-
 mo quod omnes ferè vocationes sint absolutae ad
 ministerium, id est, vt in canonibus vocantur infi-
 nitae & liberae, nec vlli certae Ecclesiae assignatae:
 vnde ambitio & auaritia, ac simul etiam egestas
 & inopia, qua vagabundum quoddam, & domi-
 nos & seruitia quaerens ministerium, ac propter
 ea etiam vile in omnium oculis atque contempti-
 bile inducitur folio 30. 31. Octauo negligitur in
 nostra disciplina siue gubernatione Ecclesiae, quod
 ministri Ecclesiarum non personaliter resideant,
 dum immunitates & priuilegia conceduntur, quae
 perpetuam non residentiam (vt hodie appella-
 tus) approbet, dum etiam ea similibus priuile-
 gijs conceduntur, ex quibus haec non residentia
 necessariò consequitur huius generis. nono sunt
 Dispensationes illae multiplicandi beneficia fol.
 32. decimo quod electio nostra non sit senatus Ec-
 clesiastici iudicium ab Ecclesia approbatum, cu-
 ius interest, sed quod electio nostra fiat ab vno tan-
 tum Episcopo & non à pluribus. fol. 34. b. vndeci-
 mo quod ad el. gentes attinet, apud nos non sine
 alio

aliorum iniuria & tyrannide quadam ab uno
 surpari, quod sit planè penes plures fol. 34. 35. 36.
 &c. duodecimò, quod nullam penè examinatio-
 nem habeamus, saltem nõ qualem Disciplina de-
 scribit, vnde multi eliguntur in singulis muneribus,
 qui nullo modo sunt idonei, siue religionem
 consideremus, quam quidam non omninò profitentur,
 sed apertè se fatentur esse Papistas, plures,
 qui profitentur, ignorant, siue vitam consideremus,
 quæ in multis est turpissima fol. 48. Decimo-
 tertio quod nostra manuum impositio, quæ iubet
 accipere spiritum sanctum, non est ea, qua Apostoli
 in Ecclesiasticorum munerum ordinatione
 vsi sunt folio 51. b. decimoquarto, cum ordinationis
 ius ad senatum Ecclesiasticum pertineat, hoc
 ius apud nos solus Episcopus iniquè vsurpat. fol.
 53. decimoquinto, quod Episcopi nostri non tantum
 in diuinis rebus versentur, sed & humanas
 tractant, & omne ferè genus politicæ procuratio-
 nis, præter Episcoporum officium administrant,
 folio 58. b. decimosexto, cum functionis Episcopalis
 partes sint duæ. docere & precari, contra apud
 nos hoc officium distrahitur, & quibusdam præ-
 candi munus conceditur, quibus tamen docere
 prohibetur nisi pleniore potestate concessa. fol.
 66. decimoseptimo, quod preces nullæ specialiter
 fiant pro dirigendis à Deo electionibus & pro
 Episcoporum examinatione, fol. 66. decimo octa-
 uo, quod examinatio in illis duobus, quæ requirit
 Apostolus negligatur, vt scilicet, sit docendus ap-
 tus & non neophytus: nam plerique omnes Episcopi
 inepti sunt ad docendum & rationes adferuntur

runtur de homilijs Ecclesiasticis, cur ea fieri posse putent quæ refutantur folio 76. 77. neophyti etiam admittuntur folio 78. decimononò, cum ius commodorum & fructuum ratio adeò mediocris & temperata esse debeat, vt ad honestam viuendi rationem atque adeò ad cultum & abundantiam satis sit, non ad luxum vt nec paupertate preman- tur nec affluentia luxurientur folio 84. 85. Valdè hæc lex in vtraque parte in nostra Disciplina ne- gligitur. Omnium enim fructus miserè Annati- bus & alijs vectigalibus singulis annis, cum regi- natum Episcopis persoluendis spoliantur, tum verò quorundam impropriationibus ad nihilum ferè redacti sunt, vt multi opiliones & baiuli cō- modius & honestius de laboribus suis viuant, quam Episcopi de suis Ecclesijs folio 86. b. 87. In altera parte tanta certorum reddituum copia est, quæ principes magis, quam Episcopos deceat, & cum illius vocationis sobrietate, modestia, tem- perantia manifestè pugnat fol. 91. 92. 93. vigesimò. Nostra disciplina certum præterea habitum cum in sacris, tum in communi vita præter Dei ver- bum requirit, folio 99. 100. 101. vigesimoprimum, Eorum, quæ in rebus diuinis & verbi ministerio versantur, nos plura genera habemus extra ordi- nem, in statu, qui ordinarius esse deberet. Concio- natores, qui vbiuis concionentur, nulli certæ Ec- clesiæ addicti, tanquam Apostolorum & Euange- listarum vmbra quandam retinemus, quorum ta- men exéplo illos nõ posse niti docetur f. 106. 106. 22. Doctores sunt Episcopi, qui simpliciter versan- tur in doctrina exponenda: tales in Ecclesijs nostris docto-

docto-

doctores nulli ferè ordinantur. vigesimotertiò
 Academiarum & finis & vsus est, vt cum honestis
 artibus, tum in primis Theologiæ conseruandæ
 atque illustrandæ & ministerio per totum regnū
 inferuiat. At apud nos, qui in Academijs sic vocan-
 tur, nihil agunt, quod huius sit officij. vigesimo-
 quartò iusta de Academijs querela, quod à suo de-
 bito & recto fine ad otium, contentiones & rixas
 ac logodædalias defecerint fosio no. b. & c. vige-
 simoquintò paucissimi veri pastores inueniuntur
 qui scripturas ad varios Ecclesiæ vsus accommo-
 dent, sed in locum scripturarum homiliæ & Li-
 turgiæ de scripto recitatæ apud nos sunt inductæ,
 vigesimosexto quum docere & sacramenta admi-
 nistrare eiusdem sint Pastoris, à nostro ministerio
 illa duo distrahuntur ac diuiduntur fol. 116. vige-
 simoseptimò cum *δίακονία* sit munus Ecclesiasti-
 cum, quod omnem Ecclesiæ procuracionem com-
 præhendit præter eam quæ in sermone versatur,
 totum hoc genus in nostra disciplina deest, nec
 vllum Ecclesiasticum munus habemus præter
ἐπισκοπία. vigesimo octauò, Diaconorum pri-
 mo genere caremus, nempe distributoribus, qui
 pauperum Ecclesiæ curam gerunt & ærarium Ec-
 clesiasticum administrant. fol. 119. vigesimo nonò
 etiam secundò genere Diaconorum caremus, ne-
 pè senioribus Diaconis, qui singulorum moribus
 obseruandis, & offensis cauendis præsent, fol. no.
 b. & c. trigèsimò, censuræ nostræ & animaduersiones
 in Præsbyterio seu senatu Ecclesiastico vel
 Consistorio leuissimis & pecuniarijs sæpe de cau-
 sis exercentur: ad grauissimas autem offensas cor-
 rigentur

rigendas non adhibentur, nec tantum Ecclesiasticę sed ciuiles & forēses sunt, & cum facultatibus, tum carcere mulctantur. fol. 134. huius verus vsus restituendus folio 135. b. trigesimo primo, nostra disciplina caret suspensione à sacramentis & excommunicatione. nam neque Papistas neque inquinatę vitę homines à Sacramentis arcet folio 129. &c. trigesimo secundo, quod legitimus senatus Ecclesiasticus sit sublatus nempę cœtus præbyterorum, qui ex tribus ordinibus Pastorum, Doctorum, Seniorum compositus communi auctoritate Ecclesiam gubernabat, ea potestas censuris & animaduersionibus continetur, quę spirituales sunt & peccatis tantum atque offensis imponuntur, aut verbis aut correptione cum pœna aliqua coniuncta. Hic vniuersus cœtus præbyterorum ab vno Episcopo deuoratus est, vt omnia solus administret. Hi sunt triginta duo nęui & errata in Disciplina & gubernatione nostrę Ecclesię, vt hic auctor sibi persuadet, sed iustam Apologiam horum suo debito tempore & loco relinquentes & alij operi, breuiter iam duntaxat, & paucis verbis respondemus, ex enumeratis punctis, ijs, quę nos pro erratis agnoscimus, per Tridentinum Concilium saluberrimam medicinam fuisse adhibitam.

D d d

CAPVT

De vera Politia Ecclesiastica qua de cælo descendit.

Christus venit in terram vt institueret nouam politiam cælestem, de qua B. Ioannes in Apocalypsi. Vidi sanctam ciuitatem Hierusalem nouam de cælo descendentem, à Deo paratam sicuti sponsam ornatam viro suo, non est autem ciuitas sine Legibus & Disciplina bene instituta, de qua ipse Dominus: Super hanc petram ædificabo Ecclesiam, hanc nouam videlicet ciuitatem, cuius clauis dedit Petro, vt quicquid ligaret super terram, esset ligatum & in cælis, & quodcunque solueret, esset solutum & in cælis, & potestate hæc leges & Disciplinam condendi sunt vsi Apostoli. aiunt enim Act. 15. visum est spiritui sancto & nobis nihil vltro imponere vobis oneris quam hæc necessaria, vt abstinere ab immolatis simulachrorum &c. & Paulus Act. 19. ca. confirmans Ecclesias præcipiebat custodire præcepta Apostolorum & seniorum. Ipsi administratores legum Romanarum seu Imperatoriarum subiecerunt ipsas Canonibus seu legibus Pontificijs. Si igitur Pontificiæ leges & Disciplina non habent auctoritatem, nec etiam habebunt leges Imperatoriæ, quæ sese illis subiecerunt: ideo quia ciuiles leges quæ diuino iure habent auctoritatem, & cedunt Pontificijs, si Pontificiæ leges abrogentur etiam ciuiles amittent auctoritatem. Magnæ angustia vobis nascentur ex eo, quod in Christo & eius Vicario nolint

*Tapper to. 2.
artic. 20. fo.
219. 221.*

Intit. de noui operis re-nunciatione leges non dedignantur sacros canones imitari.

nolint agnoscere potestatem legislatiuam *δυναμὶς νομοθετικὴν* quam ostendimus necessariò sequi potestatem magnæ multitudinis gubernatiuam. Est autem omnium Christianorum vna Respubl. vna ciuitas vt dicit B. Augustinus, licet per se absurdum sit dominum domus non posse familiæ suæ præscribere leges & disciplinam, secundum quas viuat in domo sua. Moyses enim, inquit Apostolus Hebræorum 3. c. fidelis erat in tota domo eius tanquam famulus in testimonium eorum quæ dicenda erant. Christus verò tanquam filius in domo sua, quæ domus sumus nos, qui eandem potestatem peregrè profecturus in eam trãstulit, quæ nomine suo eidem familiæ præfecit, quem tamen voluit omnium domesticorum esse ministrum, vt quæreret & procuraret non sua commoda sed eorum duntaxat salutem. Qui voluerit inter vos primus & maior fieri, erit vester minister & seruus Matthæi 20. Et B. Hieronymus aduersus Iouinianum lib. 1. propterea inter 12. inquit, vnus à Christo eligitur vt capite constituto schismatis tollatur occasio hac potestate vsus Apostolus est multa apud Coriinthios disponendo. Cætera, inquit, cum venero disponam. Sic Imperatores religiosè fecerunt agnoscendo in regulandis nuptijs primariam apud Prælatos Ecclesiæ auctoritatem, qui in sua gubernatione altiorem scopum spectant, quam potestas secularis. Probabiliter admodum collegerit quis ex eo, quod legum Romanarum administratores eas Pontificijs canonibus subiecerunt, hoc iudicium deferendo, quod in nuptijs Canones isti sunt obseruandi ex auctoritate saltem legum & Imperatorum, qui eos

Ddd 2

appro-

approbando suos fecerunt. Hinc etiam iam colligitur, quam iniuste Calvinistæ Catholicos accusent, quod etiam ex Iure Canonico & non tantum ex scripturis hauriant Disciplinam.

CAPVT XI.

De vera origine, antiquitate primis fontibus Disciplina Ecclesiastica altissimè repetitis, contra fundamenta Caluinistarum Puritanorum, qui ex solis & nudis scripturis eam esse hauriendam opinantur.

Remundus Rufus in Defensione Cleri contra Carolum Molinæum fol. 665. Olim erant vniuersi tres Codices, quibus Ecclesiastica Politia regebatur: sacrosancta Biblia veteris & noui testamenti, constans. Codex Canonum Conciliorum & Decreta Pontificum: his utebantur, vt inclinata Disciplina vel in toto orbe Christiano, vel quibusdam prouincijs remedium quæreretur, & diuersæ responsiones Pontificum dabantur pro exigente necessitate Disciplina Ecclesiastica. Gratianus vniuersi status Ecclesiastici & Disciplina Ecclesiastica lectissimos flores contulit in suum librum Decretorum omnia quæstionibus & causis distinguens anno MCXX. Trithemio teste. Idem Remundus Rufus fol. 28. Syricius Papa circiter annum Domini DIX. Formulam Ecclesiasticæ vitæ pariter & Disciplina ad prouincias amisit, mox fol. 282. Summus Pontifex vbiq; terrarum fert leges, & eas quidem leges, quæ dicuntur sanctiones
aus

aut pœnales constitutiones in iure ciuili. Sanctio enim vt scribit Cicero ad Herennium, pœnam continet, quod confirmat Papinianus lege 2. de pœnis. Quæ sanctiones sacrabantur vel capite ipsius, qui contra fecisset, vel alio genere pœnæ, vt pro Balbo Cicero ait, idcirco sacrosanctæ dicebatur, & quod illis erat sancitum sacrosanctum: idem folio 566. tres sunt viæ legitimæ ad coercenda scelera accusatio, denunciatio, inquisitio. vide tertiam partem Directorij Inquisitionis contra hereticos iudæos &c. Doctissimè Franciscus Turrianus libr. 1. pro Canonibus Apostolorum docet cap. 27. prolixo & insigni Apostolos primos fuisse legislatores Ecclesiasticæ Disciplinæ & de antiquitate & necessitate canonum Ecclesiasticæ Disciplinæ, quæ diligenter inspecta solidè confutant Puritanos Calvinistas, qui ex nudo verbo Dei solum petendam putant Ecclesiæ Disciplinam. & cap. 28. sequenti. Quibus rationibus constet gubernationem Ecclesiarum Ecclesiasticis legibus Apostolos constituisse, & de Synhodi, quæ ad Apostolorum exemplum canones ediderunt: & cur Apostoli canones sine scripto ediderint. & ca. 29. leges Disciplinæ Ecclesiasticæ ordinis & decori gratia datas esse ab Apostolis, & sigillatim de quibusdam Canonibus Apostolorum vnde nati sint, quis eorum vsus & finis. & eodem ca. 29. lib. 1. pro Canonibus Apostolorum. Cur Apostoli omnes Canones Ecclesiasticos, quos postea Synhodi consequutæ tanquam Ecclesiæ necessarios ediderunt, non composuerint, & de exemplo Platonis rationi consentaneo, & quorsum spectent leges Eccle.

fiastica instar legum ciuiliū &c. Quomodo ex Canonibus Apostolorum manarint, postea accessiones legum Ecclesiasticarum veluti supplementa canonum Apostolorum. idem ibidem lib. 1. ca. 23. hęc dum Caluinus & Magdeburgenses negant, tollunt fundamentū & prima principia Disciplinae Ecclesiasticae. Canones autem Apostolorum inscribuntur de bono ordine seu *περι ενταξιας* Ecclesiae lib. 1. c. 24. ibid. Synhodi sunt interpretes & custodes Canonum lib. 1. c. 21. Encomium Canonum Apostolicorum c. 21. lib. 1. celebrat. Ex his Canonibus multa posteriora Decreta Disciplinae manarunt. ca. 23. lib. 1. Sine his legibus Ecclesiasticis de Disciplina Ecclesia non potest gubernari cap. 28. libr. 1. fol. 138. Ecclesiasticae politicae forma ex epistolis Pauli ducit originem & ex Constitutionibus Clementinis, & ibi de alia forma generali politicae Ecclesiasticae & alia generaliori li. 3. c. 8. pro Canonibus Apostolorum ad formam secularium iudiciorum Ecclesiastica iudicia prudenter ab Apostolis constituta lib. 3. c. 8. quod forma politicae Mosaicae nostram Ecclesiasticam praefigurauit li. 3. c. 8. Ecclesiasticae politicae antiquitas libri 3. c. 8. Ministrorum Ecclesiasticae politicae comparatio cum ijs, qui nauem gubernant ibid. Antiquo more Romanus Pontifex articulos fidei & Disciplinae tanquam regulam & medicinam ad Episcopos prouinciales mittere consuevit lib. 2. c. 4. f. 173. 174. Fideles non agentes vitam cum fide consentientem acrioribus remedijs curandi sunt. li. 4. pro Canonibus Apostolorum c. 4. f. 430. Origo irregularitatis lib. 5. c. 24. Irregulares indigni regula

regula Ecclesiastica, id est, indigni qui fiant ex clero, aut si factus sit ex clero, indignos esse vt in eo ministrent significat enim regula ordinem Ecclesiasticum. Disciplina & legibus Ecclesiasticis tanquam vinculis quibusdam Ecclesia continetur li. 1. ca. 27. Virga sacerdotalem potestatem significat quam Apostolis contulit, cum eos ad prædicandum misit, nihil aliud eis ferre permisit, quam virgam tantum, sicuti Euangelium dicit, quia virga solantur humiles, & terrent superbos, ac feriunt poenitentes. Eadem virga est recurua, quæ sollicitudinem & pietatem præfiguratur compassionis, & eius curuitate oues peccantes retrahunt. idem ibidem libr. 2. cep. 20. Porro præter Franciscum Turrianum doctè tractat Remundus Rufus de Politia, Disciplina & Iurisdictione Ecclesiastica in Defensione Pontificis & cleri contra Molinæum à folio 544. vsque ad folium 614. quod magistratus ciuilis non dixerit ius clero, & quod iurisdictione & Politia ciuilis & Ecclesiastica semper fuerint distinctæ, & quomodo clerici subditi fuerint ciuili magistratui Iurisdictione Ecclesiastica ex 6. c. epistolæ 1. ad Corinthios ostenditur. Locus Matthæi 18. ad Iudiciale ordinem Ecclesiasticum relatus, rursus de Discrimine Ecclesiasticæ Iurisdictionis & Politicæ quanti fecerint Imperatores in causis ciuilibus Episcopos. De his longè plura passim in Annalibus Baronius. Iurisdictione censoria Episcoporum defenditur ex Matt. 18. cap. De Iurisdictione Ecclesiastica latissimè dicturus sum in Animaduersionibus contra Ioannis Caluini Institutiones ad cap. 11. libri quare in nas-

in nas-

in nascente Ecclesia noua Ecclesia ædificabatur, ergo & noua Disciplina nouus ordo, & hic agit de prima origine Iurisdictionis censoriæ consentaneè Turriano libr. 3. pro Canonibus Apostolorum & Decretalibus epistolis cap. II. Quomodo fuerit affecta Iurdictio censoria Ecclesiastica sub paganis Imperatoribus, & quomodo cum mixtim & Christiani & pagani magistratus forent. Veterem statum Reipublicæ Christianæ quoad Iurisdictionem Censoriam latè exponit, vbi de excommunicatione etiam agit quæ est vinculum & neruus disciplinæ. Porro quid intersit inter Iurisdictionem Ecclesiasticam & Ciuilem idem Remundus Rufus contra Carolum Molynæum eleganter docet folio 572. seqq. verbis. Non differunt certè in his rebus vel ordine iudicij, hæ Iurisdictiones profana vel ciuilis, & diuina vel Ecclesiastica, nisi vi sententiæ & institutione, ista enim pellit ab Ecclesia & reuocat, quamobrem Ecclesiastica dicitur: ligat & soluit animū, ideo spiritualis dicitur; coelum aperit, vel occludit, idcirco diuina cœlestisque potestas & admirabilis verè est. Illa autem horum nihil potest, sed tantum vim habet in societate ciuili, capitis diminutione maxima vel media, & his quæ principes suis sententijs dare aut rectè adimere possunt & ciuilia vel politica sunt, vel humana, ciuilia quidem, quæ ciuitatis sunt propria, vt magistratus & priuilegia ciuium, immunitates, munera, honores, & illis contraria ignominia, relegatio, deportatio, & id genus alia: humana verò, quæ hominum etiam sunt agrestium. Iurisdictionem Ecclesiasticam

cam stabilivit ad Romanos ca. 13. Apostolus, cum
 ille locus de anima subdita superioribus pote-
 statibus ex interpretatione Chrysofomi non ad
 civilem tantum, sed etiam ad Ecclesiasticam po-
 testatem referatur. Magistratum civilem non di-
 xisse ius clero, docet Iustinianus in Codice titulo
 de Episcopis & clericis, vbi Fædericus omni om-
 nino Iurisdictione in clericos interdicit omnib.
 magistratibus sub grauiſſimis poenis l. sancimus
 l. statuimus. Quid Iustinianus in eodem ipſo lo-
 co authentica quæ præcedit an non multam 20.
 auri pondo irrogat magistratibus, qui in ius vo-
 cauerint Episcopos. ante Fædericum hoc statue-
 rant Honorius & Arcadius lege nona ibidem quæ
 incipit Præfectis pratorio. ante hos idem statue-
 rat Theodosius Magnus teste Gratiano Distinct.
 11. quæſtione 1. Quicumq; &c. Omnes illos sequi-
 tus Carolus Magnus idem edixit. Theodoricus
 rex Gotthorum licet Arrianus idẽ ſeruauit Con-
 ſtantine Magnus accusatorios libellos contra E-
 piſcopos igni tradidit. Vt origo politica & Disci-
 plina Ecclesiastica rectius intelligatur, illud o-
 mnino obſeruandum eſt contra Calvinistas tra-
 ditiones Canonicas SS. Apostolorum breuiſſimo
 ſermone cõprehenſas & traditos in Canonib. A-
 poſtolicis, ſucceſſores eorũ poſtea, per eas, quas
 græci vocant legum *πρωτοδικας καὶ ἐπιδιορθώσεις*
 id eſt per ſupplementa & correptiones explicaffe
 & ſuppleuiſſe huiusmodi ſupplementa erant, de
 quibus Paulus ad Titum ſcribens ait Reliqui te,
 (inquit) Cretæ, vt ea, quæ deſunt, corrigas: græcè
 eſt, *ἐπιδιορθώσεις*, quaſi diceret, vt ea, quæ præter-
 miſſa

*Aurelius li-
 bro Variarum 2. c. 20*

missa sunt, corrigendo suppleas. accessionem enim significat hic illa præpositio ἐπι. Non enim omnes regulæ, quæ ad corrigendum statum rei Ecclesiasticæ & Ecclesiasticæ conuersationis ab Apostolis traditæ sunt, perfectæ vno tempore simul exire potuerunt, manarunt verò ex illis Apostolorum regulis breui comprehensione multa complexis manarunt, inquam, veluti ex capitibus fontibus & originibus per multa postea decreta & canones successorum tanquam supplementa ad corrigendum, quæ deesse videbantur. Plato l. 8. de legibus sacerdotibus & legum custodibus committit, vt disponant, quæ legislator in his necessario prætermiserat. Sic quæ in legibus Ecclesiasticis prætermittere necessitas coegit, Synodis Episcoporum ac Pontificibus addenda res liquerunt. Primi legislatores Ecclesiastici fuerunt sancti Apostoli, qui vt perfecti nomothetæ de omni disciplina, ac omni genere virtutis & honestatis ac decori, de omni statu ac ordine & gradu hominum tradiderunt, has leges Clemens Romanus in Constitutionum Apostolicarum libris octo descripsit, quibus omnem Disciplinam Apostolicam plene cõplexus est, quæ Apostolus, Paulus dum ait quæcunq; vera sunt, quæcunq; pudica, quæcunq; iusta, quæcunq; sancta, quæcunq; amabilia, quæcunq; bonæ famæ, si qua virtus, si qua laus Disciplinæ generaliter comprehendit, ea à Clemente singulatim descripta sunt. Apostoli non potuerunt esse Pastores absque legibus Ecclesiasticis, nec summum & præcipuum munus in legislatore ab Apostolis potuit omitti.